

V Bruseli 30. 11. 2020
COM(2020) 777 final

**SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

Naštartovanie cesty ku klimaticky neutrálnej Európe do roku 2050

Správa o pokroku opatrení EÚ v oblasti klímy za rok 2020

{SWD(2020) 298 final}

„O dosiahnutom pokroku nie sú žiadne pochybnosti, teraz však nesmieme zaspať na vavrínoch. Potrebujeme zintenzívniť úsilie vo všetkých hospodárskych odvetviach. Hnacou silou ekologickej transformácie budú politiky Európskej zelenej dohody, ktoré nám umožnia rýchlejšie znižovať emisie skleníkových plynov, pričom našim cieľom je dosiahnuť do roku 2030 úroveň o 55 % nižšiu ako v roku 1990. Táto transformácia je uskutočniteľná, ak svoj záväzok dodržíme a využijeme príležitosti, ktoré oživenie hospodárstva ponúka, na to, aby sme znovu naštartovali hospodárstvo ekologickejším, odolnejším spôsobom a aby sme vytvorili zdravú a udržateľnú budúcnosť pre všetkých.“

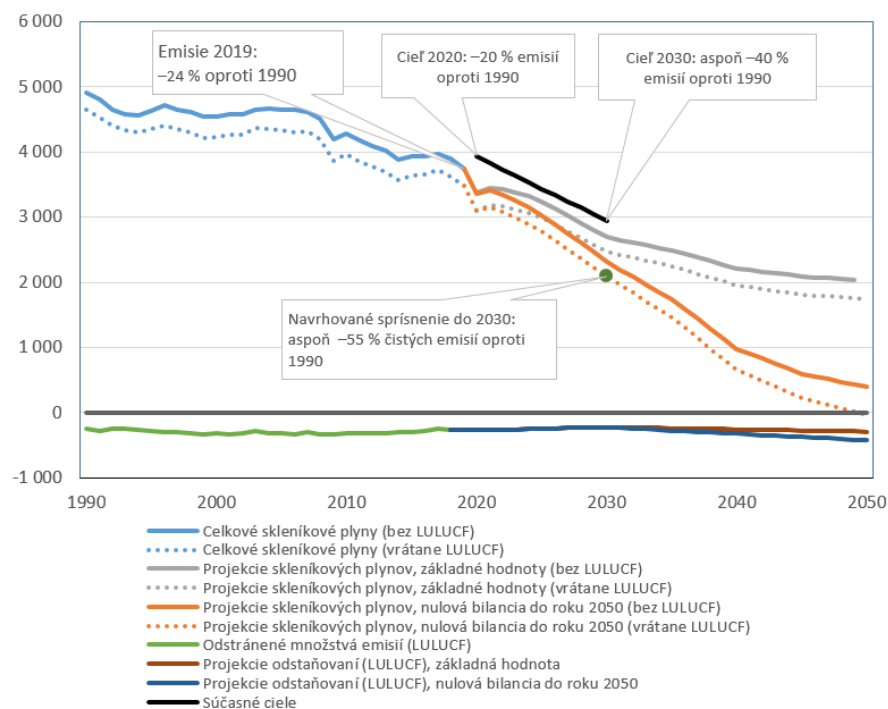
Frans Timmermans, výkonný podpredseda pre Európsku zelenú dohodu

1. PLNENIE MEDZINÁRODNÝCH ZÁVÄZKOV EÚ

V roku 2019 sa emisie skleníkových plynov znížili o 3,7 %, zatiaľ čo hospodárstvo EÚ ďalej rástlo

Podľa približnej inventúry skleníkových plynov sa emisie skleníkových plynov v EÚ²⁷ⁱ (vrátane medzinárodnej leteckej dopravy) znížili v roku 2019 o 24 % v porovnaní s úrovňami v roku 1990ⁱⁱ. Po zarátaní emisií a odstránených množstiev emisií z využívania pôdy, zo zmien vo využívaní pôdy a z lesného hospodárstva (land use, land use change and forestry – LULUCF) došlo k čistému zníženiu emisií o 25 %ⁱⁱⁱ. EÚ tak zostáva na dobrej ceste k splneniu svojho cieľa podľa Rámcového dohovoru OSN o zmene klímy, ktorým je zníženie emisií skleníkových plynov do roku 2020 o 20 %^{iv}. V porovnaní s rokom 2018 sa v roku 2019 množstvo emisií znížilo o 3,7 %. Emisie skleníkových plynov v EÚ teda dosiahli najnižšiu úroveň od roku 1990. Od roku 1990 do roku 2019 sa kombinovaný HDP EÚ zvýšil o približne 60 %. Intenzita emisií skleníkových plynov v hospodárstve definovaná ako pomer medzi emisiami a HDP^v klesla na úroveň 282 g ekvivalentu CO₂/EUR₂₀₁₅, čo predstavuje menej ako polovicu hodnoty z roku 1990.

Obrázok 1: Celkové emisie skleníkových plynov v EÚ27 (vrátane emisií z medzinárodnej leteckej dopravy) a odstránené množstvá emisií v rokoch 1990 – 2019, súčasný cieľ do roku 2030 a jeho navrhované sprísnenie, predpokladané emisie v rokoch 2020 – 2050 pri súčasných (základný scenár) a dodatočných opatreniach, ktoré sú nevyhnutné na dosiahnutie klimatickej neutrality (nulovej bilancie) do roku 2050^{vi}

Očakáva sa, že kríza spôsobená pandémiou COVID-19 bude viesť k nebyvalému zníženiu emisií v roku 2020. Medzinárodná agentúra pre energiu (International Energy Agency – IEA)^{vii} odhaduje pokles celosvetových emisií CO₂ v roku 2020 o 8 %. Na základe údajov z projektu Carbon monitor, ktorý realizuje medzinárodné výskumné konzorcium, sa odhaduje, že emisie EÚ27 klesli v prvom polroku 2020 o 11 % v porovnaní s rovnakým obdobím v minulom roku^{viii}. Ako sa však ukázalo už v minulosti, rýchle oživenie hospodárstva môže viesť k výraznému a rýchlemu nárastu emisií, pokiaľ sa v rámci politiky nepripravia opatrenia na stimuláciu zelenej transformácie. Prvé spoľahlivé údaje o vplyvoch pandémie COVID-19 na emisie EÚ budú dostupné v správe predloženej budúci rok.

Emisie zo stacionárnych zariadení vo všetkých krajinách, na ktoré sa vzťahuje systém obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov v Európskej únii (EU emissions trading system – EU ETS), výrazne klesli dokonca aj pred vypuknutím pandémie od roku 2018 do roku 2019 o 9,1 %. Emisie, na ktoré sa nevzťahuje ETS (napríklad emisie z priemyselných odvetví nezarađených do ETS, dopravy, zo stavebníctva, z poľnohospodárstva a odpadu) sa od roku 2018 do roku 2019 nezmenili. Rok predtým ich objem síce mierne klesol, ale celkovo sú emisie z tejto skupiny hospodárskych odvetví stabilné už niekoľko rokov. Z predbežného započítania podľa Kjótskeho protokolu vyplýva, že znižovanie čistých kreditov z využívania pôdy, zo zmien vo využívaní pôdy a z lesného hospodárstva (LULUCF) od roku 2013 do roku 2017 sa v roku 2018 stabilizovalo.

Emisie CO₂ z medzinárodnej leteckej dopravy v roku 2019 naďalej rástli, zvýšili sa o 3 % v porovnaní s predchádzajúcim rokom, a pokračovali v rastúcom trende. Na emisie z leteckej dopravy sa vzťahuje systém ETS, ale v súčasnosti sa týka iba letov v rámci Európskeho hospodárskeho priestoru (EHP). Pokiaľ ide o emisie z leteckej dopravy mimo EHP, t. j. z letov prichádzajúcich z/smerujúcich do krajín mimo EHP, ich cena sa v súčasnosti nestanovuje podľa EU ETS v súlade s ustanovením o odložení účinnosti uvedenom v smernici. Tým sa mal stimulovať globálny trhový mechanizmus, systém kompenzácie a znižovania emisií uhlíka v medzinárodnom letectve (Carbon Offsetting and Reduction Scheme for international aviation – CORSIA). Celkový vplyv leteckej dopravy na globálnu

klímu vrátane emisií alebo účinkov iných látok ako CO₂ je podstatne vyšší než vplyv samotných emisií CO₂. Odhaduje sa, že vplyvy radiačného zosilnenia, ktoré nesúvisia s emisiami CO₂, boli 2- až 4-krát väčšie ako vplyvy radiačného zosilnenia CO₂, čo v prípade celkového vplyvu leteckých činností v rámci EHP zodpovedá rozsahu 136 – 272 miliónov ton ekvivalentu CO₂^{ix}. Tento rozsah vyplýva z rôznej miery neistoty, ktorá stále prevláda v súvislosti s presným rozsahom rozličných vplyvov nesúvisiacich s emisiami CO₂ a so vzájomnou vyváženosťou medzi nimi.

Potreba urýchliť vykonávanie európskych opatrení v oblasti klímy s cieľom dosiahnuť nulovú bilanciu emisií skleníkových plynov do roku 2050 napriek pandémie COVID-19

Rok 2019 bol významný míľnik pre európske opatrenia v oblasti klímy. Európska rada v decembri súhlasila s rozhodnutím, aby sa EÚ stala v súlade s Parížskou dohodou klimaticky neutrálnou do roku 2050. Európsky parlament schválil tento cieľ už vo svojom marcovom uznesení o zmene klímy. V záujme zabezpečenia klimatickej neutrality do roku 2050 predstavila Komisia Európsku zelenú dohodu ako komplexný viacodvetvový plán na zabezpečenie zelenej a spravodlivej transformácie. Všetky opatrenia a politiky EÚ by mali v zásade viesť k tomu, aby EÚ pomohli uskutočniť úspešnú a spravodlivú transformáciu k udržateľnej budúcnosti.

Komisia následne v marci 2020 prijala nový návrh na európsky právny predpis v oblasti klímy, aby sa cieľ dosiahnutia klimatickej neutrality stal v EÚ právne záväzným. Návrh bol v septembri zmenený, aby zahrnul nový cieľ do roku 2030 a podporil zvýšenie vnútroštátne stanoveného príspevku EÚ podľa Parížskej dohody, a to z pôvodného cieľa dosiahnuť zníženie aspoň o 40 % na cieľ aspoň 55 % v porovnaní s rokom 1990. Na obrázku 1 je znázornené, kam sa predpokladá, že sa emisie EÚ dostanú na jednej strane pri súčasných a plánovaných politikách a opatreniach (základný scenár) a na strane druhej pri realistickom vývoji smerom ku klimatickej neutralite prostredníctvom dodatočných opatrení zameraných na dosiahnutie čistého zníženia emisií o 55 %, ako je stanovené v pláne cieľov v oblasti klímy (nulová bilancia).

Po vypuknutí pandémie COVID-19 na jar 2020 bol navrhnutý balík opatrení na obnovu a rozpočet na roky 2021 – 2027, ktorých cieľom je pomoc pri obnove EÚ po pandémii a podpora investícií do súbežnej zelenej a digitálnej transformácie. Európska rada v júli 2020 súhlasila, aby sa 30 % finančných prostriedkov vo výške 1,8 bilióna EUR^x použilo na podporu klimatickej transformácie v snahe pomôcť členským štátom EÚ riešiť výzvy týkajúce sa udržateľnosti a podporiť zelené pracovné miesta a konkurencieschopnosť. Najväčší potenciál na vytvorenie rýchleho hospodárskeho stimulu v rámci klimatickej a energetickej politiky sa zistil v oblastiach obnovy budov, energie z obnoviteľných zdrojov, vodíka z obnoviteľných zdrojov a infraštruktúry, ako aj čistej mobility, napríklad elektrických vozidiel a nabíjacích staníc, inteligentných sietí a integrácie energetického systému.

V záujme zabezpečenia konzistentnosti sa v návrhu nariadenia, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti, stanovujú kritériá, ktoré by mali spĺňať národné plány podpory obnovy a odolnosti na roky 2021 – 2023^{xi}. Je potrebné, aby boli plány v súlade s odporúčaniami pre jednotlivé krajiny, ktoré sú uvedené v cykloch európskeho semestra v rokoch 2019 a 2020, s integrovanými národnými energetickými a klimatickými plánmi (NEKP) vrátane plánov spravodlivej transformácie. Plány by mali zahŕňať investície aj reformy, ktoré prispievajú k zelenej transformácii, čo zodpovedá cieľu, aby 37 % výdavkov pridelených v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti súviselo s klímou. Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti prepája politiky s financovaním, ktoré dopĺňajú kľúčové finančné zdroje na plnenie cieľov Európskej zelenej dohody,

konkrétne Program InvestEU, kohézne fondy, Fond na spravodlivú transformáciu, inovačný fond a modernizačný fond. Program Digitálna Európa bude podporovať súbežnú zelenú a digitálnu transformáciu.

V tejto správe sú uvedené príklady, ktoré ilustrujú, ako finančné prostriedky EÚ prispievajú k inováciám šetrným ku klíme.

Členské štáty určia dodatočné politiky a opatrenia na dosiahnutie cieľov do roku 2030

V roku 2019 vypracovali všetky členské štáty svoje konečné integrované národné energetické a klimatické plány. Z týchto plánov vyplýva, že hoci členské štáty dosiahli výrazný pokrok vo vymedzení príslušných ciest k splneniu súčasných klimatických a energetických cieľov do roku 2030, stále je potrebné ďalšie úsilie.

Podľa súhrnných vnútroštátnych projekcií emisií skleníkových plynov sa predpokladá, že po realizácii súčasných vnútroštátnych politik a opatrení sa celkové emisie EÚ27 v roku 2030 znížia o 30 %. Odhaduje sa, že po vykonaní plánovaných opatrení alebo cieľov stanovených v konečných integrovaných národných energetických a klimatických plánoch sa celkové emisie skleníkových plynov EÚ znížia o 41 %, čím sa dosiahne súčasný cieľ zníženia aspoň o 40 %.

Spolupráca s Nórskom a Islandom na splnenie cieľa do roku 2030

Nórsko a Island súhlasili, že budú s EÚ spolupracovať, aby splnili svoje ciele v oblasti zníženia emisií skleníkových plynov do roku 2030 aspoň o 40 % v porovnaní s úrovňami v roku 1990. V kontexte Dohody o EHP budú Nórsko a Island od roku 2021 vykonávať nariadenie o spoločnom úsilí (Effort Sharing Regulation – ESR) a nariadenie o LULUCF. Nórsko a Island sa do systému EU ETS zapájajú už od roku 2008.

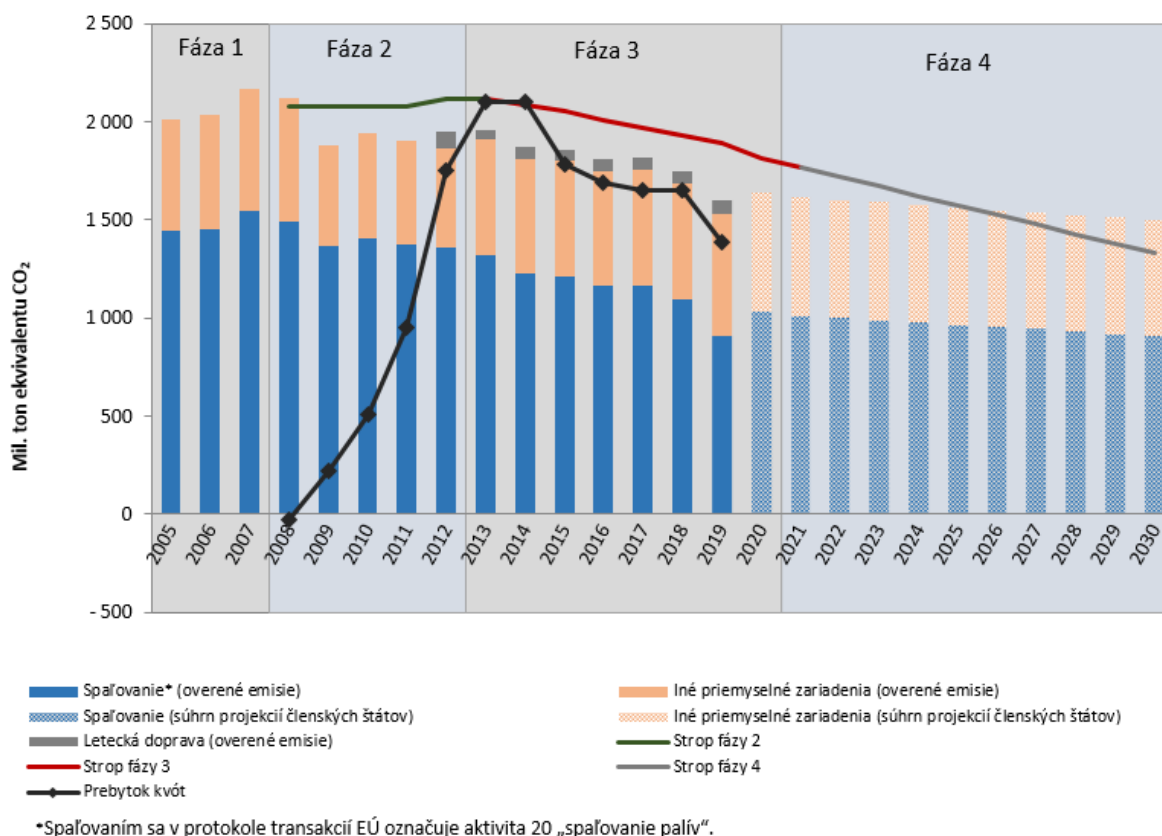
2. EMISIE V SYSTÉME OBCHODOVANIA S EMISNÝMI KVÓTAMI SKLENÍKOVÝCH PLYNOV V EURÓPSKEJ ÚNII (EU ETS)

Systém obchodovania s emisným kvótami (ETS) sa vzťahuje na emisie približne z 11 000 elektrární a výrobných závodov, ako aj na leteckú dopravu v rámci zapojených krajín a medzi nimi.

Odhaduje sa, že objem emisií zo zariadení vo všetkých krajinách zapojených do systému ETS sa v roku 2019 znížil o 9,1 % v porovnaní s rokom 2018. K tomuto poklesu došlo najmä v dôsledku zmien v odvetviach výroby elektrickej energie a tepla, kde emisie klesli o približne 15 % v porovnaní s rokom 2018. Trend výrazného klesania emisií za posledné roky teda pokračuje. K zníženiu prispelo najmä odvetvie energetiky, v ktorom klesli emisie o takmer 15 % vďaka tomu, že sa uhlie nahradilo elektrickou energiou z obnoviteľných zdrojov a plynových elektrární. Emisie z priemyslu klesli o takmer 2 %.

Overené emisie z leteckej dopravy v roku 2019 mierne rástli, a to o 1 % v porovnaní s rokom 2018.

Na obrázku 2 je znázornený historický a predpokladaný vývoj emisií pri súčasných opatreniach v rámci ETS, ako aj strop a akumulovaný prebytok kvót v ETS.

Obrázok 2: Overené emisie v ETS v rokoch 2005 – 2019, projekcie členských štátov zohľadňujúce existujúce opatrenia na roky 2020 – 2030, emisný strop v rámci ETS vo fázach 2, 3 a 4 a akumulovaný prebytok kvót v ETS v rokoch 2008 – 2019, (v miliónoch ton ekvivalentu CO₂)^{xii}

Ku koncu júna 2020 dosahoval celkový počet použitých alebo vymenených medzinárodných kreditov asi 1,54 miliardy, čo predstavuje viac ako 96 % odhadu maximálneho povoleného množstva 1,6 miliardy. Len vo fáze 3 (2013 – 2020) sa do konca júna 2020 vymenilo 480,94 milióna medzinárodných kreditov. Pre trhovú stabilizačnú rezervu (Market Stability Reserve – MSR), ktorá funguje od roku 2019, Komisia každoročne zverejňuje prebytok za predchádzajúci rok. V roku 2019 bol prebytok na úrovni 1,39 miliardy kvót^{xiii}. Na základe revidovaných právnych predpisov o ETS pre fázu 4 (2021 – 2030) sa aukčné objemy na rok 2020 znížili o takmer 40 % alebo o takmer 375 miliónov kvót. Podobným spôsobom sa aukčné objemy znížia aj v roku 2021. Komisia v roku 2021 preskúma MSR v rámci plánovanej revízie ETS.

Dohoda o prepojení EU ETS s ETS vo Švajčiarsku^{xiv} nadobudla účinnosť 1. januára 2020 a v súčasnosti sa realizuje.

Po tom, čo sa príjmy z aukcie emisných kvót na európskom trhu s uhlíkom v prechádzajúcom roku viac ako zdvojnásobili, v roku 2019 vzrástli len mierne^{xv}. Celkové príjmy, ktoré členské štáty, Spojené kráľovstvo a krajiny EHP dosiahli z obchodovania formou aukcie od roku 2012 do 30. júna 2020, prekročili sumu 57 miliárd EUR, pričom viac ako polovica tejto sumy bola získaná v rokoch 2018 a 2019. V roku 2019 prekročili celkové príjmy 14,1 miliardy EUR a približne 77 % príjmov sa využilo alebo sa plánuje využiť na klimatické a energetické účely, čím sa podporí zelená transformácia.

Príklad 1. Zdokonalená technológia zvyšuje energetickú hospodárnosť vypaľovacích pecí s prerušovanou prevádzkou v Taliansku

Projekt **LIFE ECONOMICK** v Taliansku preukázal technickú a ekonomickú životaschopnosť použitia novej technológie v prípade vypaľovacej pece s prerušovanou prevádzkou (alebo mobilnej pece) v odvetví výroby sanitárnej keramiky. Jeho riešenia, ktoré znižujú tepelné straty a optimalizujú podmienky spaľovania, môžu výrazne zlepšiť energetickú hospodárnosť mobilnej pece a vplyvy na jej životný cyklus, pričom sa zároveň zachová konkurencieschopnosť na trhu a zlepšia sa pracovné podmienky.

©SE.TE.C.SRL

** Projekt je príkladom toho, ako finančné prostriedky EÚ prispievajú k inováciám šetrným ku klíme v odvetviach, na ktoré sa vzťahuje systém ETS. Financovaný bol z prostriedkov nástroja LIFE v rokoch 2016 – 2019.*

3. EMISIE, NA KTORÉ SA VZŤAHUJE ROZHODNUTIE O SPOLOČNOM ÚSILÍ

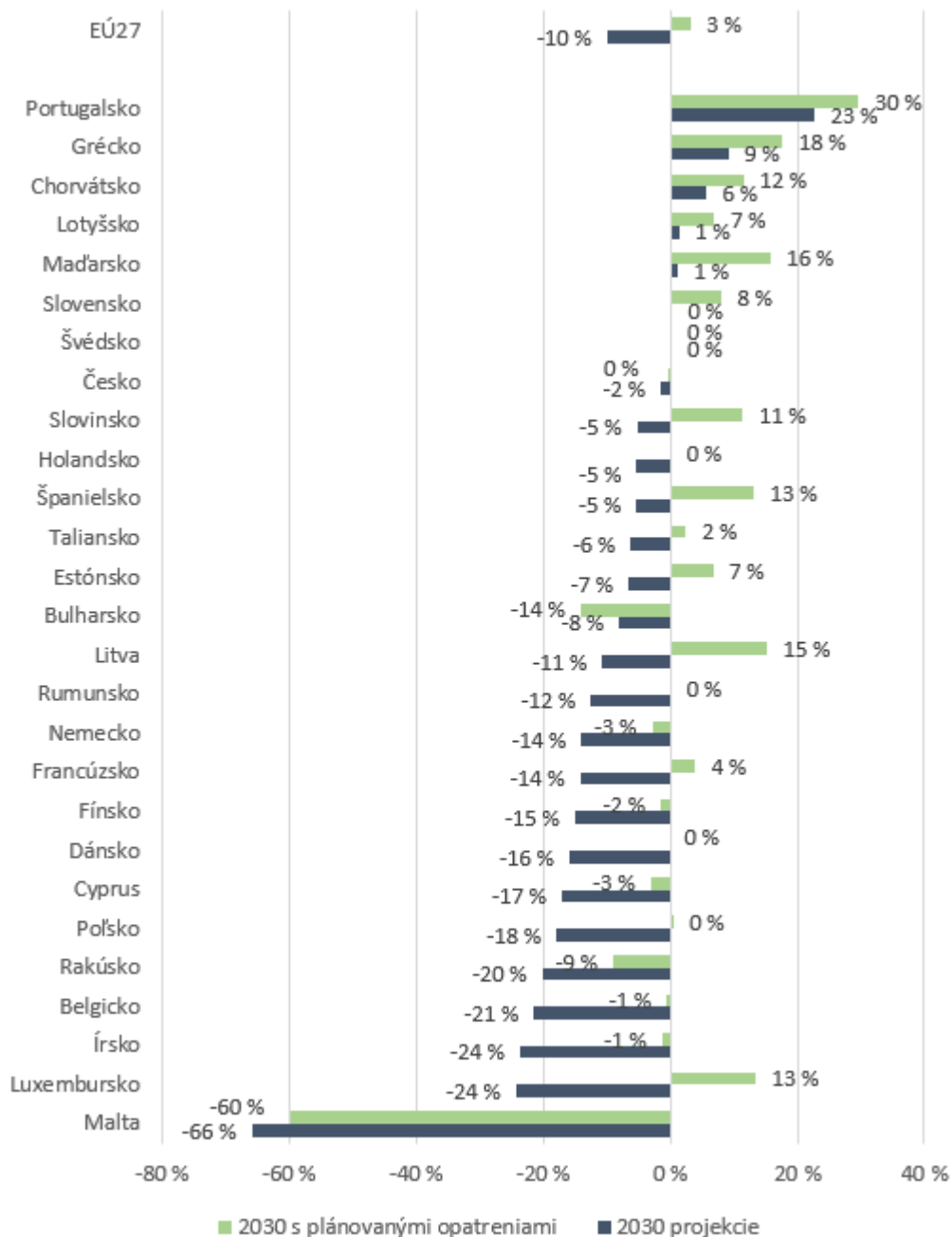
Na emisie z odvetví, ktoré nie sú zahrnuté do systému ETS, okrem emisií a/alebo odstránených množstiev emisií z LULUCF, ako sú doprava, stavebníctvo, poľnohospodárstvo

a odpad, sa vzťahujú právne predpisy EÚ o spoločnom úsilí. V rozhodnutí o spoločnom úsilí (Effort Sharing Decision – ESD) sa stanovujú vnútroštátne emisné ciele na rok 2020 vyjadrené ako percentuálne zmeny oproti úrovniam z roku 2005. Na tomto základe musia členské štáty^{xvi} dodržiavať ročné emisné limity. V nariadení o spoločnom úsilí (Effort Sharing Regulation – ESR)^{xvii} sa podobne stanovujú vnútroštátne emisné ciele do roku 2030. Komisia v súčasnosti určuje podľa súčasného ESR ročné pridelené emisné kvóty pre každú krajinu na roky 2021 – 2030, a to na základe komplexného preskúmania inventúry skleníkových plynov.

Pokrok pri dosahovaní cieľov v rámci spoločného úsilia

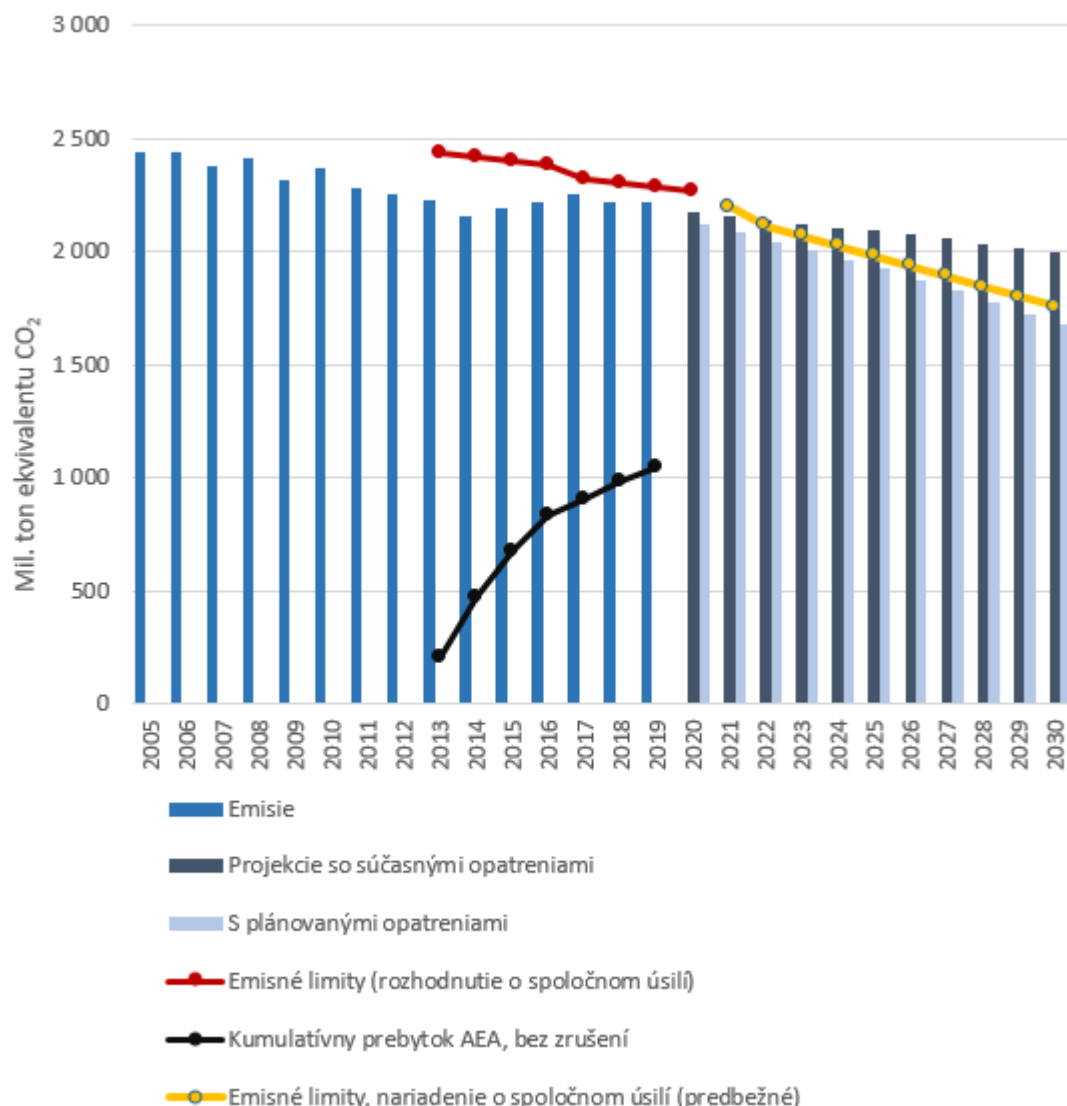
Členské štáty plánujú, prijímajú a vykonávajú politiky a opatrenia na dosiahnutie svojich súčasných cieľov do roku 2030 v rámci spoločného úsilia. Ak sa v súčasnosti vykonávané vnútroštátne politiky zlúčia, EÚ27 by do roku 2030 mohla znížiť emisie v oblasti spoločného úsilia o 19 % v porovnaní s rokom 2005. To je výrazne menej ako celkový cieľ zníženia emisií o 30 % podľa ESR do roku 2030 v porovnaní s rokom 2005. Členské štáty však vo svojich konečných integrovaných národných energetických a klimatických plánoch načrtli, ako by sa vykonaním dodatočných politík dalo dosiahnuť zníženie o 32 %. Ide o jasný pokrok v porovnaní s vnútroštátnymi politikami, ktoré sa vykonávajú v súčasnosti. Na obrázku 3 je znázornený rozdiel medzi súčasnými cieľmi členských štátov na rok 2030 podľa ESR a ich vlastnými projekciami, ktoré zahŕňajú existujúce a plánované opatrenia^{xviii}.

Na to, aby sa však dosiahol súčasný cieľ spočívajúci v znížení emisií na úrovni EÚ o 30 %, budú musieť členské štáty v plnej miere vykonávať plánované opatrenia, a to aj vzhľadom na skutočnosť, že sa v súčasnosti navrhuje sprísniť klimatický cieľ EÚ do roku 2030 tým, že sa dosiahne zníženie skleníkových plynov o 55 % v rámci úsilia dosiahnuť klimatickú neutralitu do roku 2050^{xix}.

Obrázok 3: Rozdiely medzi cieľmi do roku 2030 podľa ESR a predpokladanými emisiami^{xx} so zohľadnením súčasných opatrení a opatrení plánovaných v NEKP vyjadrené ako percentuálny podiel emisií vo východiskovom roku 2005. Kladné hodnoty znamenajú prekročenie cieľov; záporné hodnoty znamenajú predpokladané ciele, ktoré sa splniť nepodari.

Ako je znázornené na obrázku 4, od zavedenia systému spoločného úsilia v roku 2013 boli emisie v rámci celej EÚ každý rok pod hranicou celkového stropu. Emisie krajín EÚ27, na ktoré sa vzťahuje ESD, boli v roku 2019 v porovnaní s rokom 2005 o 10 % nižšie. Cieľ zníženia o 10 % na rok 2020 sa tak s najväčšou pravdepodobnosťou prekročí, a to aj bez zohľadnenia vplyvov krízy spôsobenej pandémiou COVID-19.

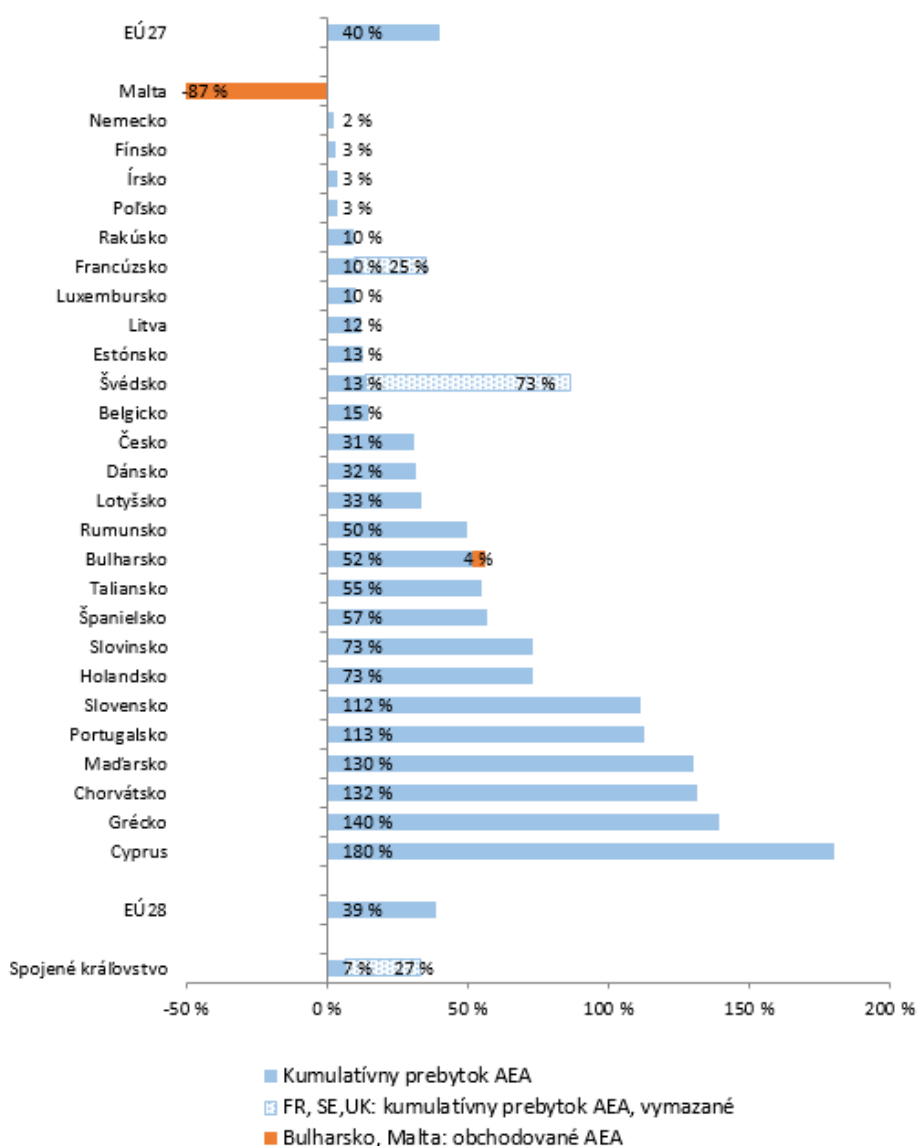
Obrázok 4: Emisie v odvetviach, na ktoré sa vzťahujú právne predpisy o spoločnom úsilí na roky 2005 – 2030, a ročne pridelené emisné kvóty, EÚ27 (milióny ton ekvivalentu CO₂)

Plnenie povinností vyplývajúcich z rozhodnutia o spoločnom úsilí členskými štátmi

Všetky členské štáty splnili v rokoch 2013 až 2017 svoje povinnosti vyplývajúce z rozhodnutia o spoločnom úsilí (ESD). Malta v každom z týchto rokov svoje ročne pridelené emisné kvóty prekročila, schodok však vykryla ich nákupom z Bulharska. V roku 2017 prekročili svoje ročne pridelené emisné kvóty Bulharsko, Nemecko, Estónsko, Cyprus, Rakúsko, Írsko, Litva, Luxembursko a Poľsko. Francúzsko, Švédsko a Spojené kráľovstvo zrušili prebytok svojich ročne pridelených emisných kvót od roku 2013 do roku 2017, aby tým posilnili environmentálnu integritu systému. Podobne ako v predchádzajúcich rokoch Švédsko v danom roku vymazalo svoje prebytočné ročne pridelené kvóty (5,3 milióna ton). V roku 2017 sa k nemu pridali Francúzsko a Spojené kráľovstvo, ktoré po prvýkrát vymazali prebytočné ročne pridelené emisné kvóty, ktoré sa im nahromadili v prechádzajúcich rokoch. Francúzsko vymazalo 100 miliónov ton – väčšinu (ale nie celý objem) svojho akumulovaného prebytku – a Spojené kráľovstvo vymazalo celý svoj akumulovaný prebytok dosahujúci 112,4 milióna ton. To znamená, že tieto tri krajiny vymažú za obdobie do roku 2017 spolu 244 miliónov ton prebytočných ročne pridelených emisných kvót, čo zodpovedá jednej pätine celkového teoretického množstva. Všetky ostatné členské štáty (okrem Malty) si

svoj prebytok pridelených kvót preniesli na prípadné použitie v ďalších rokoch. Na plnenie povinností podľa ESD neboli použité žiadne medzinárodné kredity z mechanizmu čistého rozvoja (Clean Development Mechanism – CDM) ani zo spoločného plnenia.

Cyklus na zabezpečenie súladu za rok 2018 stále prebieha. V roku 2018 prekročili emisie Malty jej ročné emisné prídely o 18 %, preto si bude táto krajina znovu musieť kúpiť ročné emisné prídely. Emisie v ďalších desiatich členských štátoch^{xxi} prekročili ročne pridelené emisné kvóty na rok 2018 o 14 %. Tieto členské štáty majú prebytočné ročne pridelené emisné kvóty prenesené z minulých rokov, ktoré možno použiť na zabezpečenie súladu. Kumulatívny prebytok ročne pridelených emisných kvót pre jednotlivé členské štáty na roky 2013 – 2018 je znázornený na obrázku 5.

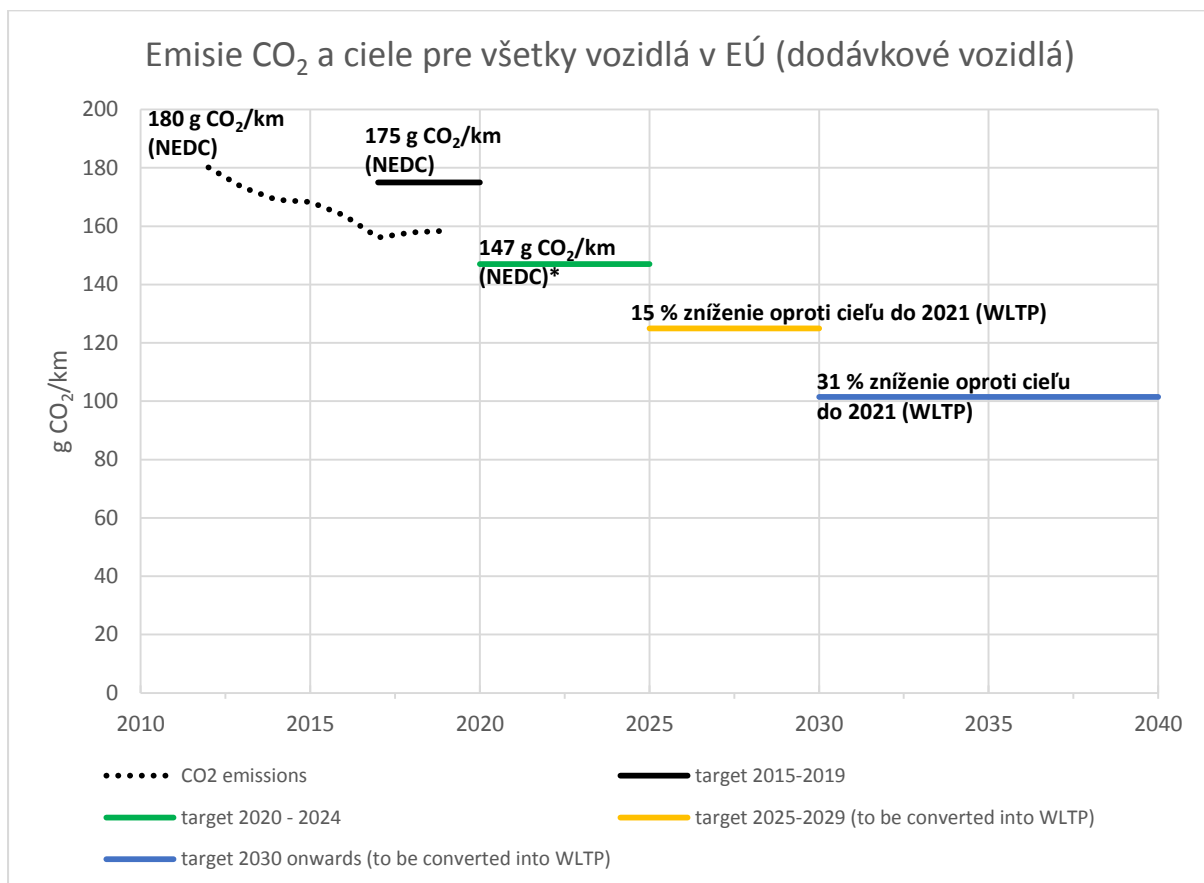
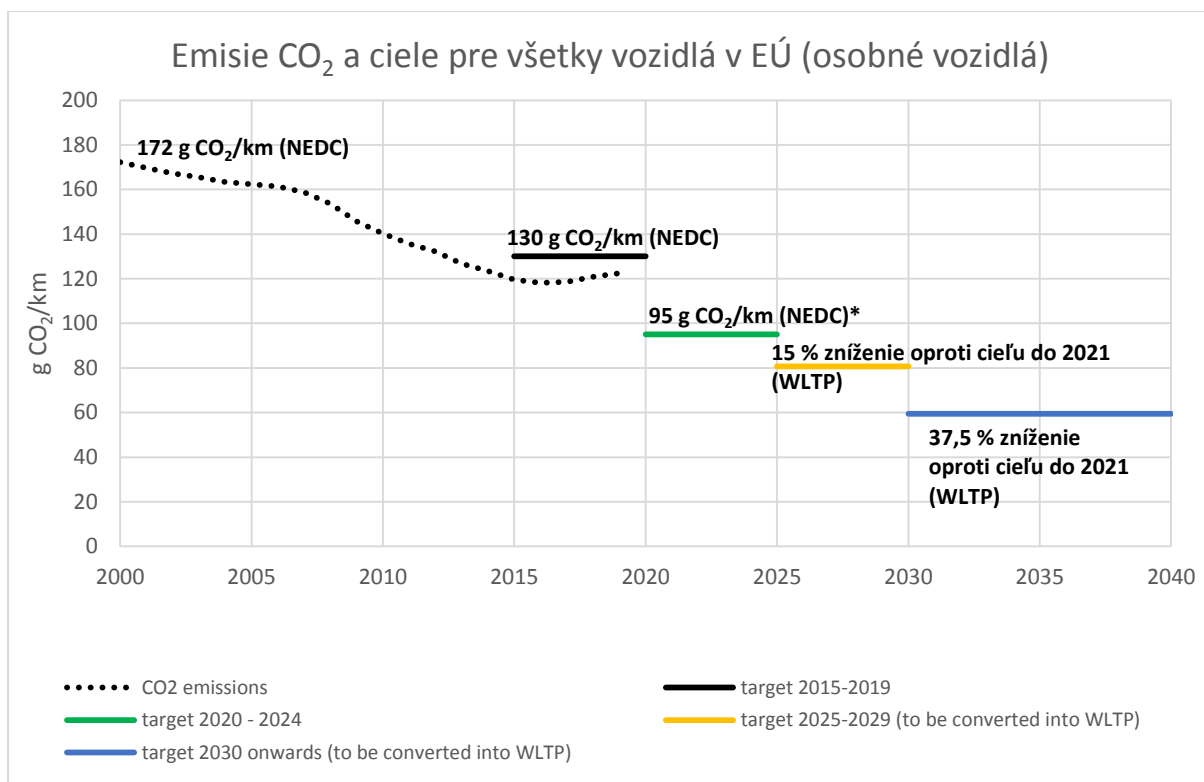
Obrázok 5: Kumulatívny prebytok ročne pridelených emisných kvót (AEA) na roky 2013 až 2018 ako percentuálny podiel emisií vo východiskovom roku 2005

Z predbežných údajov za rok 2019 vyplýva podobný záver ako v roku 2018. Malta prekročila svoje ročne pridelené emisné kvóty o 18 %, Írsko o 15 % a Luxembursko o 11 %, nasleduje Estónsko s 9 %. Očakáva sa, že Česko sa v roku 2018 pripojí ku skupine členských štátov,

ktoré už majú vyššie emisie, ako sú ich ročne pridelené emisné kvóty. V prípade čistého schodku využívajú členské štáty mechanizmy flexibility podľa rozhodnutia o spoločnom úsilí (okrem prenášania a požičiavania ročne pridelených emisných kvót).

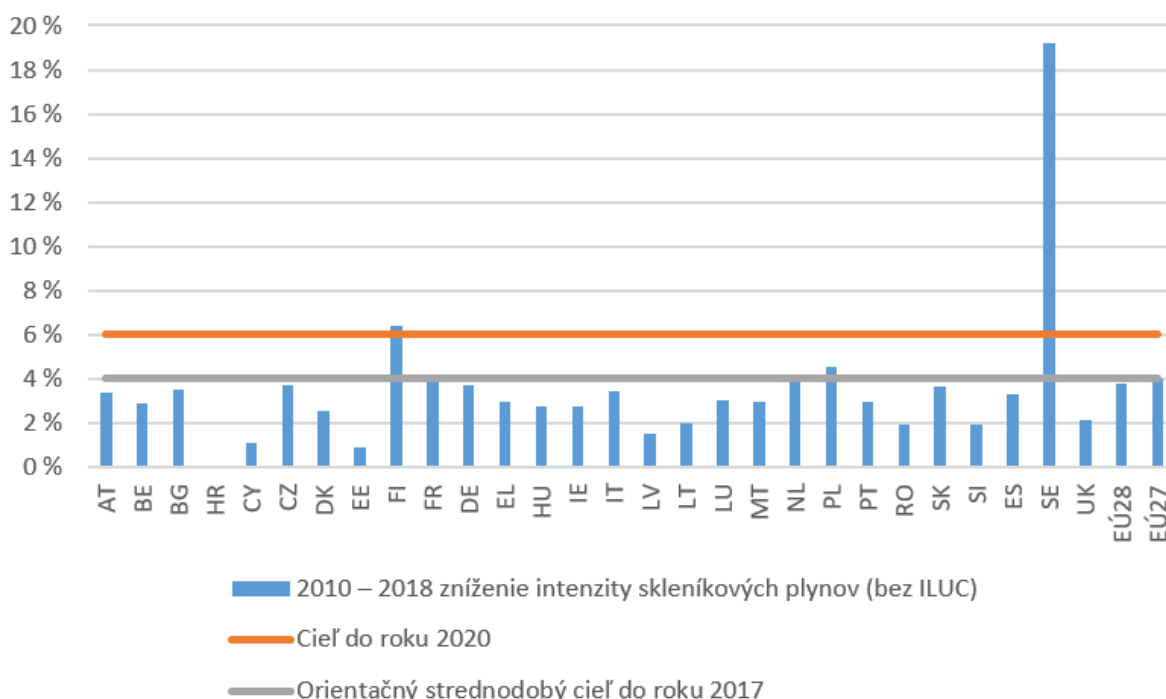
Viac než tretina emisií podľa právnych predpisov o spoločnom úsilí pochádza z **dopravy**. Po poklese emisií v rokoch 2007 – 2013 sa emisie z dopravy následne v každom roku zvýšili a v súčasnosti sú iba o málo nižšie (– 2 %) ako v roku 2005. Členské štáty predpokladajú, že do roku 2030 dôjde pri súčasných opatreniach len k miernemu ďalšiemu zníženiu (– 5 % v roku 2030 v porovnaní s rokom 2005). Ak sa však vykonajú plánované politiky a opatrenia, predpokladá sa, že emisie z dopravy sa do roku 2030 znížia o 20 % v porovnaní s rokom 2005. Tieto trendy potvrdzujú silnú potrebu zamerať opatrenia obnovy z krátkodobého hľadiska na tento konkrétny sektor a zdôrazňujú význam posilnených politických nástrojov, ktorými sa znížia emisie z dopravy v rámci ambicióznejšieho cieľa do roku 2030 zo strednodobého hľadiska.

Emisné normy CO₂ pre nové osobné automobily a dodávkové vozidlá a ťažké úžitkové vozidlá sú kľúčovými faktormi na zníženie emisií z cestnej dopravy. Priemerné emisie z nových osobných automobilov budú musieť byť do roku 2025 o 15 % nižšie a do roku 2030 o 37,5 % nižšie než v roku 2021 a priemerné emisie z dodávkových vozidiel budú musieť byť do roku 2025 o 15 % a do roku 2030 o 31 % nižšie než v roku 2021. Emisie z nákladných automobilov budú musieť byť do roku 2025 o 15 % nižšie a do roku 2030 o 30 % nižšie než v roku 2019. V normách je zahrnutý mechanizmus, ktorým sa má od roku 2025 stimulovať zavádzanie vozidiel s nulovými a nízkymi emisiami na základe referenčných hodnôt. Sú v nich obsiahnuté aj nové ustanovenia, ktorými sa má zabezpečiť reprezentatívnosť monitorovaných emisií v reálnej prevádzke. Na obrázku 6 je znázornené, že hoci je priemerná hodnota emisií CO₂ na kilometer v prípade nových osobných automobilov a dodávkových vozidiel stále nižšia ako ciele stanovené na rok 2019, z predbežných údajov za rok 2019 vyplýva zvýšenie emisií v porovnaní s rokom 2018. Podľa predbežných údajov dosahovali emisie z osobných automobilov v roku 2019 v priemere 122,4 g CO₂/km (o 1,6 g viac ako v roku 2018) a emisie z dodávkových vozidiel 158,4 g CO₂/km (o 0,5 g viac ako v roku 2018). To potvrdzuje trend z predchádzajúcich rokov. Aby teda výrobcovia vozidiel splnili prísnejšie ciele platné od roku 2020, budú musieť významne znížiť emisie vyrábaných vozidiel.

Obrázok 6: Priemerné hodnoty emisií CO₂ (g/km) novo predávaných osobných automobilov a dodávkových vozidiel v porovnaní so súčasnými cieľmi pre všetky vozidlá do roku 2040^{xxii}

K zníženiu emisií skleníkových plynov z dopravy prispieva **smernica o kvalite palív**. Ukladá sa v nej povinnosť znížiť do roku 2020 intenzitu emisií skleníkových plynov počas životného cyklu palív o 6 % v porovnaní s rokom 2010. Z údajov 28 nahlasujúcich členských štátov vyplýva, že priemerná intenzita skleníkových plynov z palív dodaných v roku 2018 bola o 3,7 % nižšia ako v roku 2010 (obrázok 7). Dosiahnutý pokrok sa v jednotlivých členských štátoch výrazne líši, ale takmer všetky musia urýchlene prijať ďalšie opatrenia s cieľom zabezpečiť splnenie cieľa na rok 2020.

Obrázok 7: Zníženie intenzity skleníkových plynov z palív, ktoré dosiahli dodávatelia palív z EÚ v 27 nahlasujúcich členských štátoch a Spojenom kráľovstve v rokoch 2010 – 2018

Emisie z **využívania energie v budovách** vykazujú určité medziročné výkyvy spôsobené zmenami dopytu po vykurovaní súvisiacimi s počasím. V dlhodobejšom horizonte vykazujú emisie od roku 2005 klesajúci trend a predpokladá sa, že bude pokračovať aj v období do roku 2030. Predpokladaný pokles emisií odráža dostupnosť ekonomicky atraktívnych technológií, ktorými sa znižuje dopyt po energii a začleňujú sa obnoviteľné zdroje energie. Ako sa uvádza v dokumente s názvom *Vlna obnovy pre Európu*^{xxiii}, tento sektor je kľúčový na dosiahnutie klimateckej neutrality do roku 2050 a zároveň aj čiastkového cieľa do roku 2030, ako aj na rýchle oživenie hospodárstva smerujúce k zelenej transformácii. Na urýchlenie hĺbkovej obnovy bude potrebných viac opatrení a finančných prostriedkov, ako aj zvyšovanie úrovne zručností a rekvalifikácia pracovnej sily^{xxiv}.

Emisie iných látok ako CO₂ z **poľnohospodárstva** boli v roku 2019 na podobnej úrovni ako v roku 2005 a predpokladá sa, že pri zachovaní súčasných politík klesnú len mierne.

Emisie z **odpadového hospodárstva** sa od roku 2005 do roku 2019 znížili o 12 % a predpokladá sa, že tento trend poklesu bude pokračovať.

Príklad 2. Nová technika znižuje náklady na biologickú oxidáciu metánu zo skládok

V rámci projektu **LIFE RE MIDA** sa po prvýkrát v stredomorskom podnebí testovala inováčná technika na zníženie emisií metánu použitím mikrobiálnej oxidácie. Na dvoch skúšobných skládkach v Taliansku boli v rámci projektu plne zavedené biofiltre a biookná. Medzi kľúčové úspechy patria:

Zníženie emisií o viac ako 2 700 ton ekvivalentu CO₂ prostredníctvom biologickej oxidácie približne 150 000 Nm³ CH₄, čo zodpovedá zníženiu o 37 % oproti množstvu skleníkových plynov, ktoré sa každoročne uvoľňujú z týchto dvoch skúšobných skládok v súčasnosti.

Ukážka toho, že je možné výrazne znížiť náklady spojené so spracovaním zvyškového bioplynu s nízkou koncentráciou metánu. To je obzvlášť dôležité pre uzavreté skládky, na ktoré spoločnosti zaoberajúce sa nakladaním s odpadom nevyčlenili dostatočné finančné zdroje, aby sa mohli postarať o ďalej sa uvoľňujúce emisie metánu.

©Isabella Pecorini

Mnohé látky poškodzujúce ozónovú vrstvu, sú súčasťou emisií z **priemyslu a iných sektorov**, na ktoré sa vzťahuje ESD, a sú silnými skleníkovými plynmi. S výnimkou roku 2012 bola spotreba látok poškodzujúcich ozónovú vrstvu v EÚ od roku 2010 v zmysle Montrealského protokolu záporná. EÚ si tak splní svoje záväzky v oblasti postupného ukončenia spotreby týchto látok do roku 2020, ako sa vyžaduje podľa Montrealského protokolu. Tím Komisie pre ochranu ozónovej vrstvy získal celosvetové ocenenie udeľované podľa Montrealského protokolu colným úradom a úradníkom zodpovedným za presadzovanie práva, ktorým sa uznáva ich zásadná úloha pri realizovaní obchodných obmedzení a zákazov látok poškodzujúcich ozónovú vrstvu.

Komisia zhodnotila nariadenie o látkach, ktoré poškodzujú ozónovú vrstvu^{xxv}, v roku 2019. Z hodnotenia vyplýva, že hoci sa nariadením veľmi účinne plnia jeho ciele, je možné, že tieto výsledky sa budú dať dosiahnuť efektívnejším spôsobom. Predloženie nového návrhu na zlepšenie tohto nariadenia, ktorý zohľadní tieto zistenia, je naplánované na rok 2021^{xxvi}.

Fluórované plyny (F-plyny) predstavujú skupinu plynov, ktoré sa často používajú ako náhrada za látky poškodzujúce ozónovú vrstvu. Veľa F-plynov sú však veľmi silné skleníkové plyny. V nariadení o F-plynach^{xxvii} sa stanovuje postupné ukončovanie výroby

a spotreby neúplne fluórovaných uhlíkovodíkov (hydrofluorocarbons – HFC) v celej EÚ od roku 2015 a zavádzajú sa ďalšie opatrenia zamerané na emisie F-plynov s cieľom znížiť tieto emisie do roku 2030 v porovnaní s rokom 2014 o dve tretiny. Na HFC sa vzťahuje aj Kigalský dodatok k Montrealskému protokolu, ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2019.

Príklad 3. Využitie priemyselných odborných znalostí pri zdrojoch alternatívnych chladív

V nariadení EÚ o F-plynoch sa vyjadruje podpora využívaniu alternatív k chladivám na báze HFC, ktoré majú vysoký potenciál globálneho otepľovania. Zoskupenia v danom priemyselnom odvetví spolupracujú a navzájom si poskytujú informácie o bezpečnom používaní alternatív, ako sú amoniak, uhlíkovodík, oxid uhličitý a iné chladivá s nízkym potenciálom globálneho otepľovania, prostredníctvom vzdelávacieho programu **REAL Alternatives 4 LIFE** zameraného na chladivá, emisie a únik. Zdroje vyvinuté v rámci tohto projektu ponúkajú inovačnú kombináciu e-learningu, školiacich materiálov pre prezenčné školenia, praktických cvičení, hodnotení a elektronickej knižnice ako zdroja učebných materiálov.

Projekt REAL Alternatives 4 LIFE vychádza z úspešných prístupov obmedzovania predstavených v projektoch REAL Skills Europe a REAL Zero. Pripravilo ho konzorcium partnerov z celej Európy, spolufinancovala ho EÚ a zahŕňal školiace a odborné inštitúty, ako aj orgány zastupujúce zamestnávateľov.

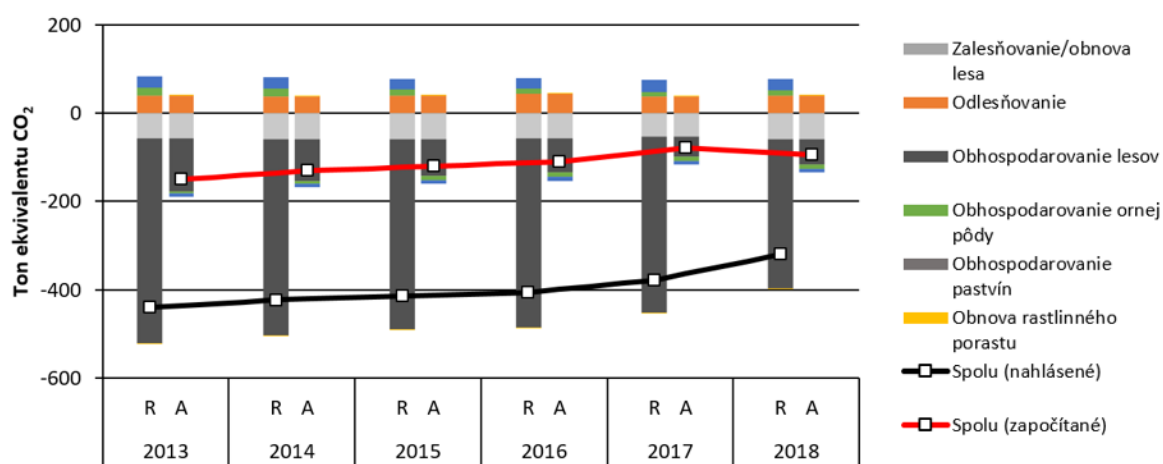
Emisie F-plynov sa od roku 1990 do roku 2014 takmer zdvojnásobili, na rozdiel od emisií všetkých ostatných skleníkových plynov, ktoré sa znížili. Vďaka právnym predpisom EÚ o F-plynoch však ich emisie od roku 2015 klesajú, a to najmä v dôsledku zníženia emisií HFC. Z údajov za rok 2019 vyplýva, že dodávky F-plynov sa v porovnaní s rokom 2018 znížili o 20 %, pokiaľ ide o vplyv na klímu, a o 17 % z hľadiska objemu. V roku 2019 bolo celkové množstvo umiestnené na trh v rámci systému kvót EÚ o 2 % nižšie ako maximálne povolené množstvo^{xxviii}. Odráža to posun smerom k plynom s nižším potenciálom globálneho otepľovania a ukazuje, že nariadenie sa účinne podieľa na znižovaní emisií F-plynov.

Komisia má v úmysle preskúmať nariadenie o F-plynoch v roku 2021 s cieľom zlepšiť pravidlá EÚ^{xxix}, a zohľadní pritom zistenia uvedené v troch správach Komisie prijatých v roku 2020 o alternatívach k fluórovaným plynom v špecifických zariadeniach^{xxx}, ako aj dostupnosť HFC na trhu EÚ. Navyše sa Komisia počas celého roka 2020 naďalej zameriavala na predchádzanie nezákonnému dovozu neúplne fluórovaných uhlíkovodíkov, na ktoré sa systém kvót nevzťahuje.

4. VYUŽÍVANIE PÔDY, ZMENY VO VYUŽÍVANÍ PÔDY A LESNÉ HOSPODÁRSTVO

Pri využívaní pôdy, zmenách vo využívaní pôdy a v lesnom hospodárstve (LULUCF) sa môžu emisie CO₂ vytvárať, ale môžu sa aj z atmosféry odstraňovať. Členské štáty EÚ sa zaviazali, že v rokoch 2013 až 2020 zabezpečia, aby sa emisie skleníkových plynov a množstvá emisií odstránené pomocou dodatočných opatrení v tomto odvetví započítali do ich cieľa v oblasti zníženia emisií podľa Kjótskeho protokolu. Dodatočné opatrenia sa určujú na základe uplatnenia pravidiel započítania hrubých údajov o emisiách a odstránených množstvách emisií súvisiacich s činnosťou, ako je zalesňovanie, ktoré každoročne nahlasuje každý členský štát v rámci špecifickej inventúry.

Na obrázku 8 je znázornené, že „nahlásené“ emisie a odstránené množstvá emisií za jednotlivé činnosti v EÚ za roky 2013 – 2018 predstavujú priemerný záchyt –396 miliónov ton ekvivalentu CO₂, t. j. čisté odstránené množstvo emisií. Nahlásené čisté odstránené množstvá emisií klesajú z –440 miliónov ton ekvivalentu CO₂ v roku 2013 na –319 miliónov ton ekvivalentu CO₂ v roku 2018. Po uplatnení osobitných pravidiel započítania v zmysle Kjótskeho protokolu predstavuje „započítaný“ zostatok EÚ na roky 2013 – 2018 pokles priemerného ročného záchytu (alebo kreditu) vo výške –114,1 milióna ton ekvivalentu CO₂. Započítané čisté kredity klesli z –150,3 milióna ton ekvivalentu CO₂ v roku 2013 na –79,3 milióna ton ekvivalentu CO₂ v roku 2017 a mierne vzrástli na hodnotu –94,6 v roku 2018^{xxxii}. Tieto množstvá pre EÚ zahŕňajú „povinné“ činnosti, t. j. zalesňovanie/obnovu lesa, odlesňovanie a obhospodarovanie lesov, ako aj „voliteľné“ činnosti podľa Kjótskeho protokolu^{xxxiii}.

Obrázok 8: Nahlásené (reported – R) a predbežne započítané (accounted – A) emisie a odstránené množstvá emisií podľa Kjótskeho protokolu, druhé záväzné obdobie, EÚ27^{xxxiii}

Vyššie opísaný pokles čistých kreditov je najmä výsledkom poklesu kreditov alebo zmeny kreditov na debety za obhospodarovanie lesov, ako napríklad v Česku, Dánsku, vo Francúzsku, v Chorvátsku, Litve, Luxembursku a Slovinsku. Hlavným dôvodom je zvýšenie miery ťažby.

Príklad 4. Opätovné zavlažovanie znehodnotených rašelinísk znižuje emisie

Projekt LIFE Fens Restor sa zaoberá na opätovné zavlažovanie znehodnotených rašelinísk v Nemecku, Estónsku, Lotyšsku, Litve a Poľsku, ktoré sa rozprestierajú na ploche 5 300 hektárov, aby sa obnovila ich prirodzená funkcia pri záchytech uhlíka. V rámci projektu sa zdokumentujú, zanalyzujú a porovnajú emisie a ukladanie skleníkových plynov, výška vodnej hladiny, ako aj voľne žijúce živočíchy a voľne rastúce rastliny (flóra a fauna). Okrem toho sa vypočítajú potenciálne vplyvy opätovného zavlažovania na klímu z hľadiska odhadovaného množstva emisií, ktorým sa zabránilo.

©Agnese Priede

Celkový rozpočet: 6 miliónov EUR, príspevok EÚ 60 %.

K zvýšeným emisiám prispeli aj prírodné rušivé faktory. Lesy v Česku napadol výrazne kôrovec a spôsobil dramatický nárast kalamitnej ťažby. Výnimočné rušivé faktory, ako sú prírodné požiare, ktoré zasiahli lesy na Cypre v roku 2016 a v Taliansku a Portugalsku v roku 2017, viedli v danom roku k debetom, v roku 2018 sa situácia vrátila do „normálneho stavu“.

V súvislosti so zmenou klímy sa však očakáva, že k udalostiam spôsobeným prírodnými rušivými faktormi bude dochádzať častejšie. Vývoj trhu bude závisieť najmä od hospodárskeho kontextu. Očakáva sa nárast iniciatív spojených s nahradzovaním materiálov a používaním dreva na výrobu energie, ako aj programov v oblasti zalesňovania a obnovy lesa, keďže vychádzajú z politík, ktoré nadobudnú účinnosť v roku 2021. Je potrebné dbať na to, aby sa tieto činnosti vykonávali v súlade s primeranými zásadami ekologického riadenia, ktoré zvýšia budúcu odolnosť lesov proti požiarom, suchám a iným rušivým faktorom súvisiacim so zmenou klímy a ktoré pomôžu zvrátiť trendy zhoršujúcej sa biodiverzity.

Podľa predbežných odhadov s využitím pravidiel započítania pre druhé záväzné obdobie v zmysle Kjótskeho protokolu vykazujú Cyprus, Litva, Holandsko a Fínsko nižšie čisté debety z LULUCF ako je 1 milión ton ekvivalentu CO₂ za rok. Vyššie úrovne debetov sa predpokladajú v prípade Česka (1,5 milióna ton ekvivalentu CO₂ za rok), Lotyšska

(2,4 milióna ton ekvivalentu CO₂ za rok) a Slovinska (3,2 milióna ton ekvivalentu CO₂ za rok).

Do rámca politík EÚ v oblasti klímy a energetiky na obdobie do roku 2030 sa emisie a odstránené množstvá emisií z odvetvia pôdohospodárstva začleňujú od roku 2021, pričom sa uplatní súbor pravidiel započítania prispôbený podľa Kjótskeho protokolu. V nariadení o LULUCF^{xxxiv} sa vyžaduje, aby každý členský štát zabezpečil, že započítané emisie z využívania pôdy budú v plnej miere kompenzované rovnocenným množstvom emisií CO₂ odstránených z atmosféry prostredníctvom opatrení v danom odvetví. Aby sa zabezpečila funkčnosť tohto nariadenia, členské štáty predložili revidované národné lesohospodárske plány započítavania vrátane navrhovaných referenčných úrovní pre lesy. Komisia analyzovala zrevidované návrhy, uskutočnila konzultácie so skupinou odborníkov pre LULUCF a so širokou verejnosťou a riešila otázky prostredníctvom opráv zo strany členských štátov alebo svojich prepočtov. Delegované nariadenie, ktorým sa stanovujú lesné referenčné úrovne členských štátov na obdobie 2021 – 2025, prijala Komisia 28. októbra 2020.

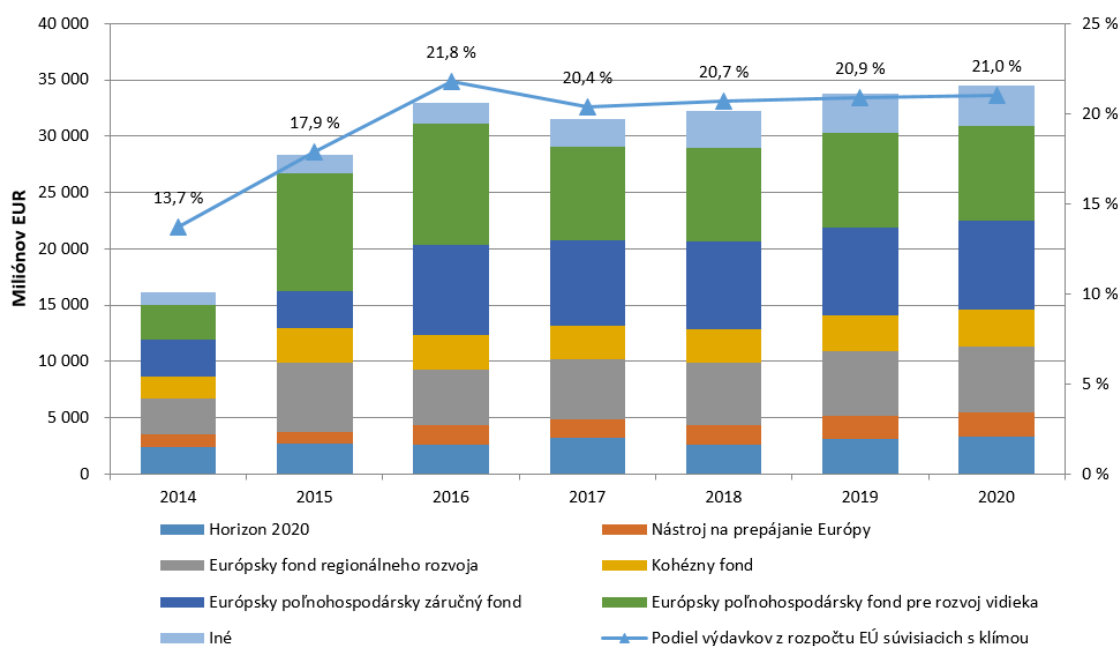
5. FINANCOVANIE OPATRENÍ V OBLASTI KLÍMY

Zahrnutie politík v oblasti klímy do rozpočtu EÚ

Splnenie cieľov Európskej zelenej dohody si bude vyžadovať výrazné zvýšenie investícií a bude sa nevyhnutne opierať o zapojenie súkromného sektora, pričom sa rozsiahle investície presunú na zmiernenie zmeny klímy a adaptáciu na zmenu klímy. Na to, aby sa zabezpečili správne investičné signály a predvídateľnosť pre investorov, aby sa výskum zmenil na príležitosti vhodné na investovanie a inovačné podniky a aby sa na trh priniesli nevyhnutné opatrenia v oblasti klímy, budú potrebné nové politické nástroje a finančné mechanizmy, prelomové obchodné modely a služby, ako aj spoločenské inovácie.

Odhaduje sa, že dosiahnutie súčasných cieľov EÚ v oblasti klímy a energetiky do roku 2030 si vyžiada zvýšenie ročných investícií súvisiacich s výrobou a využívaním energie v rokoch 2021 – 2030 v priemere len o niečo viac ako jeden percentuálny bod HDP v porovnaní s minulým desaťročím, konkrétne zvýšenie o približne 260 miliárd EUR za rok. V prípade zvýšenia ambicióznosti cieľa spočívajúceho v znížení emisií skleníkových plynov o aspoň 55 % by sa táto hodnota zvýšila na asi 350 miliárd EUR ročne. Približne jedna tretina týchto dodatočných investícií je potrebná v sektoroch dopravy a bývania. Verejný a súkromný sektor budú musieť tieto dodatočné investície mobilizovať. Komisia v rámci Európskej zelenej dohody navrhla investičný plán Európskej zelenej dohody na podporu členských štátov. V dohode, ktorá sa dosiahla na júlovom zasadnutí Európskej rady, sa predpokladá, že aspoň 30 % budúceho dlhodobého rozpočtu EÚ (viacročného finančného rámca a nástroja NextGenerationEU) by sa malo vyčleniť na opatrenia v oblasti klímy s cieľom zvýšiť súčasnú úroveň 20 % stanovenú na roky 2014 – 2020. Najnovšie dostupné údaje znázornené na obrázku 9 ukazujú, že takéto výdavky predstavovali 21 % rozpočtu v roku 2020 a celkovo asi 210 miliárd EUR za celé obdobie.

Plán pomáha mobilizovať aj súkromné investície prostredníctvom cielených finančných nástrojov, ako sú záruky EÚ a kapitálové financovanie pre Európsku investičnú banku. Okrem toho sa zriadi Fond na spravodlivú transformáciu na podporu tých regiónov, ktoré sú vo veľkej miere závislé od činností spojených s vysokými emisiami CO₂, napríklad prostredníctvom prístupu k programom rekvalifikácie a pracovným príležitostiam v nových hospodárskych odvetviach.

Obrázok 9: Výdavky v oblasti klímy z rozpočtu EÚ na roky 2014 – 2020 (v miliónoch EUR a percentách rozpočtu EÚ)

Udržateľné financovanie

Na dosiahnutie klimaticky neutrálnej EÚ bude nevyhnutná zásadná zmena investičných modelov v strednodobom a dlhodobom horizonte. V rámci legislatívneho prostredia zosúladuje EÚ svoj rámec finančných a kapitálových trhov s klimatickými výzvami.

EÚ aj naďalej realizuje akčný plán z roku 2018 zameraný na začlenenie udržateľnosti do kapitálových trhov:

- prepracované nariadenie o referenčných hodnotách zavádza novú kategóriu, takzvané referenčné hodnoty EÚ v oblasti klímy, t. j. referenčnú hodnotu EÚ pre investície do transformácie hospodárstva v súvislosti so zmenou klímy a referenčnú hodnotu EÚ pre investície v súlade s Parížskou dohodou, a zverejňovanie informácií o udržateľnosti pre všetky referenčné hodnoty,
- nariadenie o taxonómii stanovuje rámec na zjednodušenie udržateľných investícií,
- nariadenie o zverejňovaní informácií o udržateľnosti v sektore finančných služieb,
- zmeny platných delegovaných aktov podľa smerníc o správcoch alternatívnych investičných fondov^{xxxv}, o PKIPCP^{xxxvi}, Solventnosť II, MiFID II^{xxxvii} a smernice o distribúcii poistenia^{xxxviii}, aby sa začlenili faktory udržateľnosti, riziká udržateľnosti a preferencie udržateľnosti do požiadaviek organizácie a prevádzkových podmienok pre príslušné subjekty finančného sektora, ako aj do procesov dohľadu nad produktom a procesom riadenia.

Komisia v rámci Európskej zelenej dohody začala a zrýchlila procesy prípravy obnovej stratégie udržateľného financovania, ktorej cieľom je posilniť základy udržateľných investícií, rozšíriť príležitosti pre zelené investície a plne riadiť klimatické a environmentálne riziká.

Výskum a inovácie (program Horizont Európa)

Výskum a inovácie sú zásadné pre opatrenia v oblasti klímy. Preto je dôležité zabezpečiť primerané finančné prostriedky a stimulovať potrebné investície do výskumu a inovácií,

ktorými sa podporia prelomové technológie, prijatie na trhu a rozsiahle zavádzanie transformačných riešení potrebných na dosiahnutie cieľov EÚ v oblasti klímy.

Cieľom výzvy Európskej zelenej dohody v rámci programu Horizont 2020 pre výskum a inováciu s rozpočtom 1 miliarda EUR je naštartovať naliehavé opatrenia v oblasti klímy na podporu cieľov Zelenej dohody. Okrem toho Európska rada pre inováciu^{xxxix} pridelila viac ako 307 miliónov EUR 64 prelomovým startupom a malým a stredným podnikom, ktoré prispievajú k dosiahnutiu cieľov stratégie Európskej zelenej dohody a Plánu obnovy pre Európu.

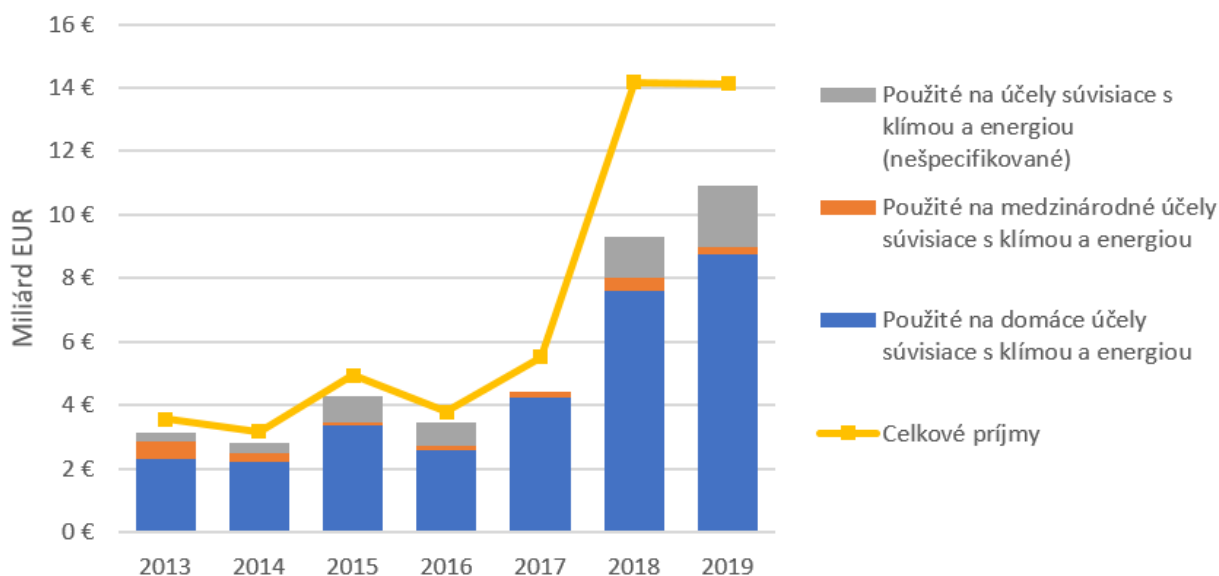
Program Horizont Európa pre výskum a inováciu bude od roku 2021 prispievať k inkluzívnej obnove a vyvíjať riešenia pre opatrenia v oblasti klímy. Aspoň 35 % jeho rozpočtu sa vyčlení na opatrenia v oblasti klímy.

Využitie príjmov z aukcií kvót v rámci EU ETS členskými štátmi

Príjmy členských štátov EÚ28 z aukcií dosiahli v roku 2019 hodnotu 14,1 miliardy EUR. Stabilne sa zvyšujúce ceny uhlíka viedli v minulosti k nepretržitému nárastu príjmov z aukcií kvót v rámci EU ETS. Na rozdiel od toho je na obrázku 10 znázornený mierny pokles celkových príjmov v rámci EÚ ETS od roku 2018 do roku 2019. Tento pokles vyplýva zo skutočnosti, že v roku 2019 sa v Spojenom kráľovstve z dôvodu ochranných opatrení súvisiacich s brexitom neuskutočnilo žiadne obchodovanie formou aukcie. Aukcie v Spojenom kráľovstve boli obnovené v roku 2020.

V roku 2019 sa celkovo 77 % týchto príjmov využilo alebo plánuje využiť na klimatické a energetické účely. Ide o výrazné zvýšenie v porovnaní s podielom 70 % v roku 2018.

V rokoch 2013 – 2019 sa použilo takmer 78 % príjmov na výdavky v oblasti klímy a energie, pričom 4 % z celkových príjmov alebo 1,9 miliardy EUR sa vyčlenilo na medzinárodné výdavky v oblasti klímy a energie.

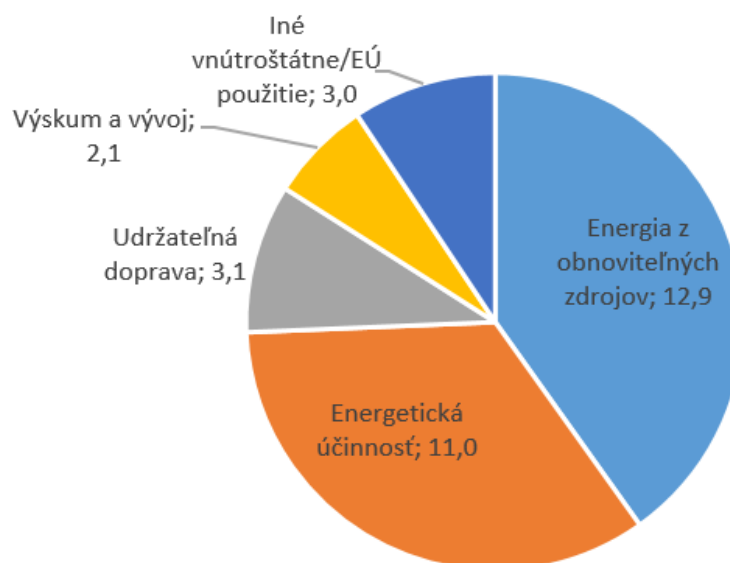

Obrázok 10: Využitie príjmov z aukcií emisných kvót v rámci ETS v rokoch 2013 – 2019 (v miliardách EUR), EÚ28

Na obrázku 11 je znázornené, že väčšina príjmov z aukcií kvót v rámci EU ETS, ktoré sa použijú na vnútroštátne účely, sa v priebehu rokov vynaložila na energiu z obnoviteľných zdrojov, energetickú účinnosť a udržateľnú dopravu. V roku 2019 sa vynaložilo 3,7 miliardy

EUR domácich príjmov na energiu z obnoviteľných zdrojov, 2,9 miliardy EUR na energetickú účinnosť a 0,7 miliardy EUR na udržateľnú dopravu.

Obrázok 11:
Využitie príjmov
z aukcií emisných kvót
v rámci ETS na
vnútroštátne účely
v rokoch
2013 – 2019
(v miliardách EUR),
EÚ28

Rezerva pre nových účastníkov (NER300) v rámci ETS

Program NER300 je rozsiahly program financovania inovačných demonštračných projektov v oblasti výroby energie s nízkymi emisiami oxidu uhličitého. Je zameraný na demonštráciu inovačných technológií v oblasti obnoviteľných zdrojov energie (OZE) a ekologicky bezpečného zachytávania a ukladania oxidu uhličitého (carbon capture and storage – CCS) na komerčnej úrovni v rámci EÚ. Program NER300 je financovaný zo speňaženia 300 miliónov emisných kvót z rezervy pre nových účastníkov. Finančné prostriedky sa rozdelili na projekty vybrané v dvojkoľovej výzve na predkladanie návrhov v decembri 2012 a júli 2014. Finančné prostriedky vo výške 2,1 miliardy EUR boli napokon pridelené 38 projektom v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov a jednému projektu v oblasti zachytávania a ukladania oxidu uhličitého v 20 členských štátoch EÚ. Deväť projektov už prebieha a očakáva sa, že ďalšie tri projekty z druhej výzvy sa uvedú do prevádzky do 30. júna 2021. Jeden projekt sa považuje za dokončený a ďalšie štyri projekty sa nachádzajú v rôznych fázach vývoja.

Vzhľadom na náročné hospodárske a politické podmienky, ktoré pretrvávajú od vytvorenia programu NER300, bolo v prípade 22 projektov vybraných na financovanie ťažké získať dostatočný kapitál alebo prilákať dodatočnú finančnú podporu a do júla 2020 boli projekty stiahnuté. Stiahnutím projektov v rámci dvoch výziev na predkladanie ponúk sa celkovo uvoľnilo takmer 1,5 miliardy EUR. Zmenené rozhodnutie o programe NER300 umožnilo opätovné investovanie nevyužitých finančných prostriedkov vo výške 708,7 milióna EUR zo zrušených projektov z prvej výzvy prostredníctvom existujúcich finančných nástrojov. V rámci energetických demonštračných projektov InnovFin (EDP InnovFin) a dlhového nástroja v rámci Nástroja na prepájanie Európy (NPE) sa na osem projektov dosiaľ vyčlenilo takmer 201 miliónov EUR z dostupných finančných prostriedkov (pozri príklad 5).

Nevyužité finančné prostriedky zo zrušených projektov z druhej výzvy (v súčasnosti 746 miliónov EUR) sa pripočítajú k zdrojom dostupným pre inovačný fond.

Príklad 5. Finančné prostriedky z programu NER300 opätovne investované do výroby paliva z odpadového plynu vznikajúceho pri výrobe ocele a elektrifikácie verejnej dopravy

Nevyužité finančné prostriedky z prvej výzvy na predkladanie návrhov (709 miliónov EUR) sa opätovne investujú do energetických demonštračných projektov InnovFin a do dlhového nástroja NPE, ktoré riadi Európska investičná banka.

Od poslednej správy o pokroku sa vybrali dva nové projekty, Voltalis vo Francúzsku zaoberajúci sa zlepšovaním energetickej účinnosti a Steelanol zameraný na dekarbonizáciu výroby ocele v Belgicku (pozri nižšie), aby využili nevyčerpané finančné prostriedky z programu NER300 vo výške približne 95 miliónov EUR v rámci EDP InnovFin.

Podporu z programu NER300 vo výške približne 34 miliónov EUR získali v rámci dlhového nástroja NPE tri inovačné projekty v oblasti čistej dopravy, ktoré sa nachádzajú v Nemecku a Taliansku.

Pomoc pri vypracúvaní projektu financovanú z nevyčerpaných prostriedkov programu NER300 využili aj tri ďalšie projekty zamerané na energiu z obnoviteľných zdrojov. Tieto projekty zo Švédska, z Talianska a Holandska riešia problémy spojené so zmenou klímy rozvojom inovačných demonštračných elektrární, ktoré sú prvé svojho druhu.

EDP InnovFin: Steelanol – výroba paliva z odpadového plynu vznikajúceho pri výrobe ocele

©Jeroen Op De Beeck, ArcelorMittal

Projekt Steelanol, ktorého hodnota predstavuje 225 miliónov EUR, získal úver vo výške 75 miliónov EUR, ktorý bol v celej výške financovaný z prostriedkov z NER300. Cieľom tohto projektu, ktorý je prvý svojho druhu, je ukázať, ako sa dá výroba etanolu z odpadového plynu plne integrovať do veľkovýrobne ocele, čo predstavuje významný prelom vo výrobe ocele s nízkymi emisiami oxidu uhličitého.

Príklad 5 – pokračovanie

Dlhový nástroj NPE: Program elektromobility spoločnosti Hamburger Hochbahn

Cieľom projektu spoločnosti Hamburger Hochbahn, prevádzkovateľa verejnej dopravy v Hamburgu, je obnoviť a elektrifikovať vozový park mestskej hromadnej dopravy v Hamburgu. V rámci projektu sa dieselové autobusy nahradia 100 elektrickými autobusmi a vytvorí sa príslušná nabíjacia infraštruktúra. Projekt využíva na prevádzku svojich elektrických autobusov elektrickú energiu zo 100 % certifikovaných obnoviteľných zdrojov. Spoločnosť očakáva, že nabíjacia infraštruktúra bude modulárna a rozšíriteľná, jednoduchá na údržbu a vysoko energeticky a nákladovo efektívna.

Projekt je podporovaný z dlhového nástroja NPE s príspevkom z programu NER300 vo výške 4,7 milióna EUR.

Inovačný fond

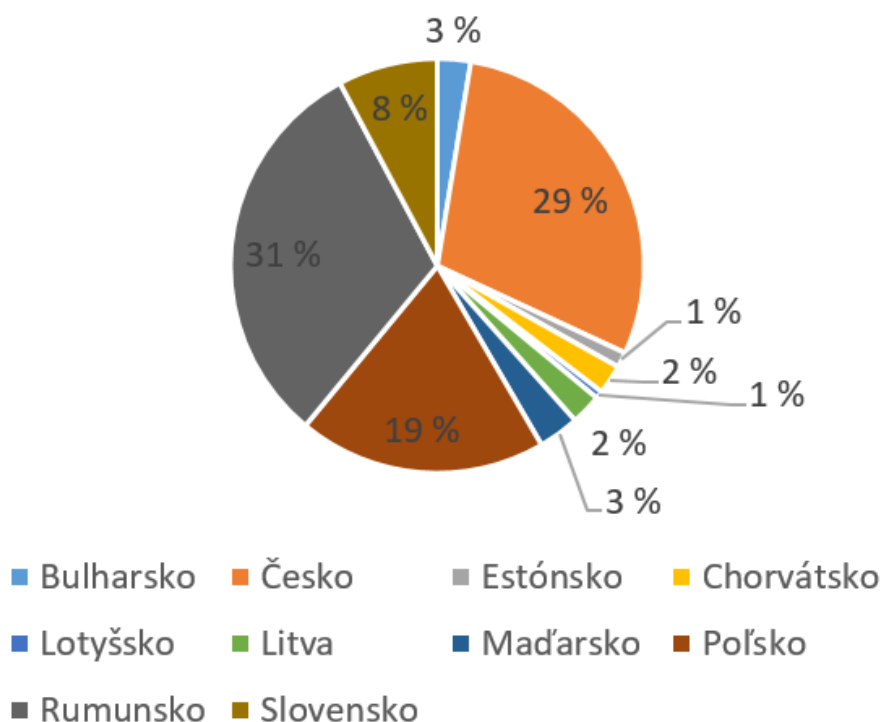
Inovačný fond je fond na podporu nízkouhlíkových spoločností vytvorený na základe revidovanej smernice o EU ETS pre štvrtú fázu. Na konkurenčnom základe podporuje prvé uvedenie na trh a komerčnú demonštráciu inovačných technológií a prevratných inovácií v odvetviach, na ktoré sa vzťahuje systém EU ETS. Patria sem inovačné obnoviteľné zdroje energie, energeticky náročné priemyselné odvetvia, zachytávanie, využívanie a ukladanie oxidu uhličitého, uskladňovanie energie, ako aj náhradné výrobky a medziodvetvové projekty. Financuje sa z aukčného obchodovania so 450 miliónmi kvót a nevyplatených príjmov z druhej výzvy programu NER300. Do konca septembra 2020 sa uskutočnilo 31 aukcií, ktoré poskytli viac ako 590 miliónov EUR. V roku 2020 sa ešte doplní dodatočných 746 miliónov EUR z nevyplatených príjmov z programu NER300. Štruktúru fungovania fondu vytvorila Výkonná agentúra pre inovácie a siete (Innovation and Networks Executive Agency – INEA), ktorá bude riadiť pridelovanie grantov, pričom Európska investičná banka bude poskytovať pomoc pri vypracúvaní projektov pre oprávnené projekty.

Prvá výzva na predkladanie návrhov s prostriedkami vo výške 1 miliardy EUR a zameraním na veľké projekty bola vyhlásená v júli 2020. Po nej budú nasledovať pravidelné výzvy až do roku 2030, ktoré majú spoločnostiam pomôcť priniesť prelomové riešenia v oblasti čistých

technológií potrebné na dosiahnutie klimatickej neutrality do roku 2050. Táto výzva je otvorená pre projekty v oprávnených sektoroch z členských štátov EÚ, Islandu a Nórska, pričom umožňuje aj spolufinancovanie z iných iniciatív verejného financovania, ako je štátna pomoc alebo iné programy financovania EÚ. Prvá výzva pre malé projekty s kapitálovými výdavkami nižšími ako 7,5 milióna EUR je naplánovaná na koniec roka 2020.

Modernizačný fond

Z modernizačného fondu sa budú podporovať investície do nízkouhlíkových technológií a širších energetických systémov desiatich členských štátov strednej a východnej Európy uvedených v smernici o ETS. Päť oprávnených členských štátov^{xli} sa navyše rozhodlo presunúť do modernizačného fondu dodatočné kvóty. V dôsledku toho bude od roku 2021 do roku 2030 k dispozícii 643 miliónov kvót^{xlii}. Podiely oprávnených členských štátov po týchto presunoch sú znázornené na obrázku 12^{xlii}. Modernizačný fond sa bude riadiť zoštíhleným administratívnym postupom. Prijímajúce členské štáty sú zodpovedné za výber, financovanie a nahlasovanie investícií a musia dodržať uplatniteľné pravidlá štátnej pomoci. Komisia bude zodpovedná za rozhodnutia o rozdelení finančných prostriedkov, ktoré budú nasledovať po technickom a finančnom posúdení EIB. Fond bude v prevádzke od roku 2021.

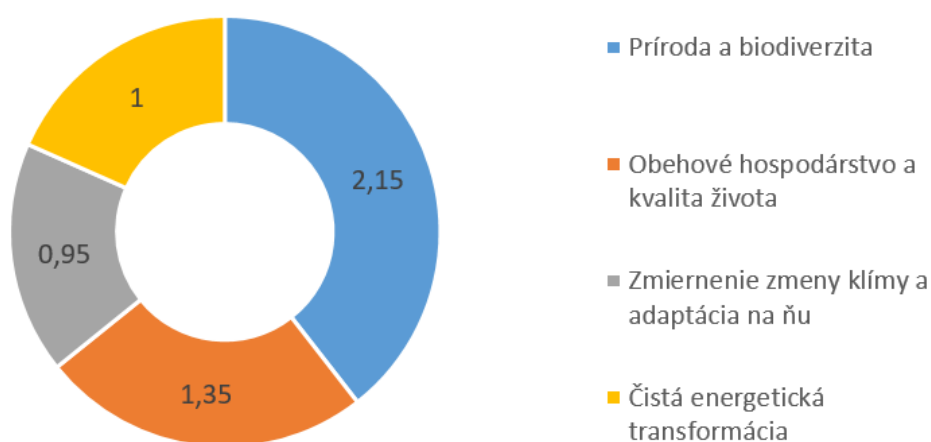
Obrázok 12: Podiely oprávnených členských štátov v modernizačnom fonde

LIFE – Ochrana klímy

Program LIFE je finančným nástrojom EÚ pre životné prostredie a ochranu klímy, z ktorého sa spolufinancujú projekty s európskou pridanou hodnotou. Celkový rozpočet na financovanie projektov od roku 2014 do roku 2020 predstavuje 2,5 miliardy EUR v rámci podprogramu pre životné prostredie a 0,86 miliardy EUR v rámci podprogramu pre ochranu klímy. Väčšina projektov v rámci podprogramu LIFE pre životné prostredie zahŕňa aj súvisiace prínosy v oblasti klímy.

Podprogram LIFE pre ochranu klímy podporuje projekty na zmiernenie a adaptáciu, riadenie a informácie v oblasti klímy. Počet návrhov predložených v rámci výzvy programu LIFE v roku 2019 bol vyšší ako v predchádzajúcich rokoch. V rámci výzvy programu LIFE v roku 2019 pre tradičné projekty boli na financovanie odporúčané návrhy, do ktorých sa zapojili príjemcovia z 13 členských štátov, pričom najväčšie sumy pripadli Španielsku, Taliansku a Holandsku. Okrem toho sa v rámci integrovaných projektov programu LIFE realizujú regionálne, multiregionálne alebo národné environmentálne a klimatické plány a stratégie, ktoré si vyžadujú právne predpisy EÚ v oblasti životného prostredia alebo klímy, pričom viac finančných prostriedkov sa poskytne na návrh ako na tradičné projekty.

Viacročný finančný rámec na roky 2021 – 2027 zahŕňa zvýšený rozpočet vo výške 5,43 miliardy EUR^{xliii} pre program LIFE pre životné prostredie a ochranu klímy, pričom jeho tematické rozčlenenie znázorňuje graf na obrázku 13.

Obrázok 13: Navrhované rozpočtové prostriedky pre program LIFE na roky 2021 – 2027

Program na podporu štrukturálnych reforiem (SRSP)

Od roku 2016 poskytuje Komisia členským štátom rozsiahlu technickú podporu a odborné poznatky v rámci veľkého portfólia projektov týkajúcich sa zelenej transformácie a klimatickej neutrality. Podpora pre zelené projekty sa počas obdobia realizácie programu na podporu štrukturálnych reforiem výrazne rozšírila. V rámci SRSP na rok 2020 prispel približne každý štvrtý projekt k cieľom Európskej zelenej dohody, ako aj k opatreniam v oblasti klímy. V roku 2020 bola vyhlásená aj osobitná výzva na poskytnutie technickej pomoci členským štátom, ktoré ju požadovali na prípravu plánov spravodlivej transformácie územia, a to v súvislosti s Mechanizmom spravodlivej transformácie. Celkovo bolo v rámci SRSP na roky 2019 a 2020 podporených 104 hodnotných (aspoň čiastočne) zelených projektov v 25 členských štátoch. SRSP na rok 2020 podporuje aj 18 členských štátov pri príprave vlastných príslušných plánov spravodlivej transformácie územia. SRSP na rok 2019 zároveň v rámci dvoch projektov naďalej podporoval prechod od využívania uhlia. V rámci SRSP na rok 2020 boli schválené dve dodatočné úlohy zamerané na poskytnutie odborných poznatkov členským štátom, ktoré im majú pomôcť pri postupnom ukončení využívania uhlia. Od roku 2020 sa na aspekty spravodlivej transformácie bude vzťahovať aj prepracovaný Nástroj technickej podpory. Rozpočet tohto nástroja môže poskytnúť štruktúrované odborné poznatky na podporu navrhovania a realizácie politík v oblasti klímy vrátane príslušnej odbornej prípravy zameranej na budovanie kapacít medzi vnútroštátnymi a regionálnymi orgánmi.

6. ADAPTÁCIA NA ZMENU KLÍMY

Vplyvy zmeny klímy sú čoraz citelnejšie v celej Európe a na celom svete. Posledných päť rokov bolo podľa záznamov najhorúcejších a vlny horúčav, suchá a požiare sa začínajú vyskytovať čím ďalej častejšie v celej Európe. To zdôrazňuje naliehavú potrebu adaptovať sa na nežiaduce účinky zmeny klímy.

Európska zelená dohoda sa vo zvýšenej miere zameriava na adaptáciu, pričom vychádza z výsledkov súčasnej stratégie EÚ pre adaptáciu na zmenu klímy, ktorá bola prijatá v roku 2013, aby sa členské štáty pripravili na súčasné a budúce vplyvy zmeny klímy:

- ✓ Všetky členské štáty EÚ teraz majú vnútroštátnu stratégiu alebo národný plán pre adaptáciu na zmenu klímy.
- ✓ Viac než 2 700 miest a obcí v Európe sa prostredníctvom iniciatívy Dohovor primátorov a starostov zaviazalo posilniť svoju odolnosť proti zmene klímy, čo predstavuje nárast o približne 800 miest a obcí od roku 2019.
- ✓ Viaceré národné energetické a klimatické plány obsahujú ciele v oblasti adaptácie a zohľadňujú sa v nich klimatické riziká pre energetický sektor.
- ✓ V januári 2019 bola spolu s publikáciou stratégie Climate-ADAPT na roky 2019 – 2021 zavedená nová verzia platformy Climate-ADAPT.
- ✓ Európska komisia zverejnila štvrté vydanie svojej správy PESETA^{xliv} o celej škále projekcií dôsledkov zmeny klímy a adaptácie na zmenu klímy v EÚ a mimo nej.
- ✓ Z programu LIFE sa aj naďalej financujú projekty adaptácie na zmenu klímy v kľúčových oblastiach, ako sú poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo, hospodárenie s vodami, stavebníctvo či chránené oblasti.

Príklad 6. Zabraňovanie lesným požiarom v Katalánsku prostredníctvom udržateľného obhospodarovania lesov

Katalánsko začalo vyvíjať svoje modely pestovania lesa založené na usmerneniach ORGEST v roku 2004 ako spôsob udržateľného obhospodarovania lesov a ich ochrany pred rozsiahlymi požiarimi, pričom môžu aj naďalej poskytovať drevo, korok, píniové oriešky a ďalšie produkty. Výsledné usmernenia ORGEST sú súborom referenčných hodnôt pre obhospodarovanie lesov pre rôzne stromové útvary v regióne. Modely pestovania lesa založené na usmerneniach ORGEST využívajú necelých 60 % plánov obhospodarovania lesov schválených v regióne od januára 2014 do júna 2017. Viac ako polovica z nich má kombinovaný cieľ produkcie a prevencie.

Projekt **LIFE+ DEMORGEST** (spolu s doplnkovým projektom LIFE Nature s názvom Life+ Pinassa) poskytol príležitosť uplatniť modely založené na usmerneniach ORGEST v dvoch pilotných krajinných oblastiach s vysokým rizikom požiaru a na ďalších siedmich demonštračných plochách, kde bolo testovaných 10 modelov založených na usmerneniach ORGEST. Projekt dokázal, že investície do metód predchádzania lesným požiarom v súlade s usmerneniami ORGEST môžu generovať 2,5-násobok investovanej sumy z hľadiska výnosov z ekosystémových služieb. Na pozemkoch, ktoré sa riadia odporúčaniami ORGEST, je napríklad ročná miera absorpcie CO₂ o 60 % vyššia ako v prípadoch, kde podobné riadenie neexistuje, a efektívnosť využívania vody sa zvýšila

Komisia v súčasnosti pracuje na novej, ešte ambicióznejšej stratégii EÚ pre adaptáciu na zmenu klímy, ktorá je jednou z iniciatív oznámených v rámci Európskej zelenej dohody a má

sa prijať na začiatku roka 2021. Od mája do augusta 2020 prebehla rozsiahla konzultácia o novej stratégii so zainteresovanými stranami. Nová stratégia bude vychádzať zo stratégie EÚ pre adaptáciu z roku 2013, ktorá bola pozitívne ohodnotená v roku 2018^{xliv}, a bude zahŕňať niekoľko oblastí na zlepšenie a zohľadňovať potrebu EÚ, aby:

- zosúladiť svoje adaptačné opatrenia s Parížskou dohodou, sendaiským rámcom pre znižovanie rizika katastrof a cieľmi udržateľného rozvoja,
- podporovala výraznejšie občianske opatrenia v oblasti klímy prostredníctvom nového Európskeho klimatického paktu,
- posilnila infraštruktúru proti extrémnym poveternostným vplyvom a vplyvom zmeny klímy,
- začlenila ekosystémové prístupy do posudzovania a výberu možností adaptácie,
- dosiahla, aby sa v politike a plánovaní v oblasti adaptácie venovala väčšia pozornosť otázkam verejného zdravia.

V rámci programu Horizont Európa, ktorý je nástupcom programu Horizont 2020, sa v roku 2021 začne ambiciózná misia zameraná na adaptáciu na zmenu klímy vrátane spoločenskej transformácie. Misie programu Horizont Európa sa zamerajú na výskum a budú rozvíjať inovácie v oblastiach, ktoré majú na EÚ veľký vplyv, a prostredníctvom koordinovaného úsilia zameraného na dosiahnutie ambiciózných cieľov zapoja občanov, priemysel a verejnú podporu.

Členské štáty pravidelne podávajú správy v rámci mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany. Komisia na základe týchto správ a dodatočných podkladov pravidelne zverejní Prehľad prírodných a človekom spôsobených rizík, ktorým môže EÚ čeliť^{xlvi}. V správe sa mapujú riziká spojené s lesnými požiarimi, povodňami, so suchom a s inými extrémnymi poveternostnými javmi, vďaka čomu sa zvyšuje informovanosť o týchto rizikách a pripravenosť na ne.

7. MEDZINÁRODNÁ SPOLUPRÁCA V OBLASTI KLÍMY

Letecká doprava

V októbri 2019 ICAO na svojom 40. zhromaždení potvrdila svoju podporu pre globálne trhové opatrenie systému kompenzácie a znižovania emisií uhlíka v medzinárodnom letectve (CORSIA) a rozhodla, že začne pracovať na dosiahnutí dlhodobého cieľa zníženia emisií z medzinárodnej leteckej dopravy, keďže sa tento cieľ má prijať na nasledujúcom zhromaždení v roku 2022. Už 88 krajín sa dobrovoľne rozhodlo pripojiť sa k systému od roku 2021, stále však existuje neistota spojená s výsledným pokrytím a spoľahlivosťou tohto systému, pokiaľ ide o rezervácie krajín s významnými aktivitami v oblasti leteckej dopravy. V marci 2019 schválila Rada ICAO prvý súbor šiestich programov, ktoré môžu poskytnúť jednotky na kompenzáciu emisií počas skúšobnej fázy systému CORSIA od roku 2021 do roku 2023. V roku 2020 sa začalo nové obdobie uplatňovania pre druhú vlnu oprávnených jednotiek, ktoré sa v súčasnosti posudzujú, s tým, že rozhodnutia ICAO sa má prijať do konca roka. V júni 2020 sa Rada ICAO dohodla aj na zmene základných hodnôt systému CORSIA, ktorá v súčasnosti počas skúšobnej fázy vychádza len z emisií z roku 2019.

Členské štáty EÚ informovali^{xlvii} ICAO o existujúcich rozdieloch medzi prvkami systému EU ETS v oblasti leteckej dopravy a právne záväznými prvkami systému CORSIA, ktoré sú uvedené v štandardoch a odporúčaní (Standards and Recommended Practices – SARP) z dôvodov ochrany záujmov EÚ. EÚ vydala na 40. zhromaždení ICAO aj vyhlásenie^{xlviii}, v ktorom sa uvádzalo, že hoci EÚ dôrazne podporuje CORSIA a je naďalej odhodlaná

realizovať ho od začiatku skúšobnej fázy, zachováva si právo zvyšovať úroveň ambícií v oblasti klímy pri riešení emisií z leteckej dopravy bez toho, aby diskriminovala prevádzkovateľov na základe štátnej príslušnosti.

EÚ už pre EU ETS a CORSIA zaviedla integrovaný rámec monitorovania, vykazovania a overovania. Komisia okrem toho do júna 2021 posúdi rôzne politické možnosti legislatívneho návrhu na realizáciu ďalších aspektov CORSIA v EÚ prostredníctvom zmeny smernice o EU ETS.

Námorná doprava

Medzinárodná lodná doprava preváža 80 % objemu svetového obchodu a je zodpovedná za 2 – 3 % všetkých emisií skleníkových plynov. Predpokladá sa, že tieto emisie sa v budúcnosti výrazne zvýšia, ak sa rýchlo nezavedú opatrenia na zmiernenie.

Po tom, ako Medzinárodná námorná organizácia (International Maritime Organization – IMO) prijala prvú stratégiu na zníženie emisií skleníkových plynov v roku 2018^{xlix}, sa Európska komisia úzko zapája do prebiehajúcich rokovaní o jej vykonávaní. Diskusie sa dosiaľ sústredili najmä na krátkodobé opatrenia, ktorými sa môže dosiahnuť ďalšie zníženie emisií už pred rokom 2023, a to aj na základe existujúcich opatrení IMO^l, napríklad z indexu energetickej efektívnosti konštrukčného riešenia a plánu riadenia energetickej efektívnosti v oblasti lodnej dopravy.

Okrem toho systém EÚ na monitorovanie, vykazovanie a overovanie emisií CO₂ z námornej dopravy v roku 2019 potvrdil podstatný vplyv lodnej dopravy, ktorá v roku 2018 uvoľnila do atmosféry viac ako 138 miliónov ton CO₂. Potvrdil aj významnú uhlíkovú stopu vonkajšieho námorného obchodu EÚ, pričom približne dve tretiny nahlásených emisií CO₂ pochádzajú z plavieb do prístavov alebo z prístavov mimo Európskeho hospodárskeho priestoru. Spolu tieto emisie CO₂ predstavujú približne 3,7 % celkových emisií CO₂ nahlásených^{li} Európskou úniou v roku 2018^{lii}. V máji 2020 zverejnila Komisia svoju prvú výročnú správu o emisiách CO₂ z námornej dopravy. Táto správa umožňuje komplexne a do detailov pochopiť emisie CO₂ z lodí prichádzajúcich do prístavov v rámci Európskeho hospodárskeho priestoru. Poskytuje aj hodnotnú analýzu vlastností a energetickej účinnosti lodí a pomáha identifikovať rôzne faktory ovplyvňujúce emisie CO₂^{lii}. Systém EÚ na monitorovanie, vykazovanie a overovanie (monitoring, reporting and verification – MRV) poskytuje tvorcom politík cenné informácie o emisiách skleníkových plynov z lodnej dopravy a mohol by predstavovať základ pre každé opatrenie, ktoré bude prijaté v rámci Európskej zelenej dohody. V súčasnosti sa skúma, či je možné systém EÚ na monitorovanie, vykazovanie a overovanie zosúladiť v opodstatnených prípadoch so systémom zberu údajov IMO.

V roku 2019 bol v rámci Európskej zelenej dohody oznámený súbor opatrení s cieľom zabezpečiť, aby lodná doprava prispievala k úsiliu EÚ v oblasti klímy vrátane návrhu na rozšírenie systému EÚ na obchodovanie s emisiami na námorný sektor, aby sa zabezpečilo, že cena dopravy bude odrážať jej vplyv na klímu, ako aj konkrétna iniciatíva na urýchlenie výroby a zavádzania udržateľných alternatívnych palív pre lode.

Podpora rozvojových krajín

EÚ a jej členské štáty sú naďalej najväčšími svetovými poskytovateľmi oficiálnej rozvojovej pomoci určenej rozvojovým krajinám, ktorá v roku 2019 predstavovala 75,2 miliardy EUR. EÚ, jej členské štáty a Európska investičná banka sú aj najväčšími poskytovateľmi verejného financovania opatrení v oblasti zmeny klímy. V roku 2019 ich príspevok predstavoval 23,2 miliardy EUR, čo je v porovnaní s rokom 2018 nárast o 6,9 %.

Komisia poskytne na podporu činností v oblasti klímy v rozvojových krajinách v rokoch 2014 – 2020 aspoň 14 miliárd EUR (alebo v priemere 2 miliardy EUR ročne). Okrem toho poskytla Európska investičná banka v roku 2018 rozvojovým krajinám finančné prostriedky na opatrenia súvisiace s klímou v hodnote 3 miliardy EUR. Financuje napríklad projekty energetickej účinnosti a energie z obnoviteľných zdrojov v Afrike a ďalších regiónoch.

Iniciatíva Globálna aliancia proti zmene klímy+ (Global Climate Change Alliance Plus – GCCA+) s rozpočtom 750 miliónov EUR z obdobia 2007 – 2020 prispieva na cieľ 20 % začleňovania problematiky klímy na úrovni v období 2014 – 2020. Hlavná iniciatíva EÚ GCCA+ pomáha najzraniteľnejším krajinám na svete čeliť zmene klímy. Zameriava sa na budovanie odolnosti proti zmene klímy v najmenej rozvinutých krajinách a malých ostrovných rozvojových štátoch. V roku 2015 sa iniciatíva GCCA+ rozšírila o krajiny so stredným príjmom, v ktorých podporuje realizáciu ich vnútroštátne stanovených príspevkov (Nationally Determined Contributions – NDC) podľa Parížskej dohody. Dosiaľ sa v rámci nej financovalo viac ako 80 projektov v Afrike, Ázii, Karibiku a Tichomorí. Okrem toho Komisia v roku 2018 prisľúbila 10 miliónov EUR do Adaptačného fondu UNFCCC.

Ďalej sa zriadi nástroj technickej pomoci, ktorý bude poskytovať technickú pomoc a politické poradenstvo na podporu zlepšenia a plnenia vnútroštátne stanovených príspevkov v rámci stratégií a akčných plánov v oblasti klímy v súlade s Parížskou dohodou. Tento nástroj bude poskytovať pomoc aj pri vytváraní a realizovaní národných adaptačných plánov, pôdnych politík a postupov, stratégií na znižovanie rizika katastrof a stratégií nízkouhlíkového alebo uhlíkovo neutrálneho rozvoja. Na regionálnej úrovni podporuje EÚ adaptačnú iniciatívu Afriky na zmenu klímy, ktorou sa má podporiť adaptácia na zmenu klímy na celom kontinente.

EÚ a jej členské štáty sú popredným darcom humanitárnej pomoci na svete a poskytujú aj pomoc ľuďom, ktorí sú najviac vystavení vplyvom zmeny klímy. Do programov a projektov humanitárnej pomoci sa čoraz viac začleňuje pripravenosť na katastrofy, a to aj tie, ktoré spôsobuje zmena klímy.

Technické poznámky

- i EÚ27 je súčasná EÚ.
- ii EEA (2020), Približná inventúra skleníkových plynov EÚ – Odhadované zástupné údaje o emisiách skleníkových plynov za rok 2019, pripravujú sa.
- iii V rámci približnej inventúry skleníkových plynov EÚ za rok 2019 neboli v prípade emisií a odstránených množstiev emisií z LULUCF predložené žiadne odhady. Ak sa údaje LULUCF za rok 2018 použijú ako zástupné údaje na rok 2019, čisté zníženie emisií (vrátane LULUCF) v porovnaní s rokom 1990 bolo 25 %.
- iv Okrem cieľa podľa dohovoru UNFCCC sa EÚ27 spoločne s Islandom a so Spojeným kráľovstvom zaviazali aj k záväznému zníženiu emisií v druhom záväznom období Kjótskeho protokolu (2013 – 2020). Cieľom je zníženie emisií o 20 %. Podrobnejšie informácie sú uvedené v dokumente SWD[xyz], ktorý ako príloha k tomuto dokumentu obsahuje dodatočné informácie.
- v Pomer sa uvádza na ilustráciu, nie je štatisticky presný, keďže HDP (viazané na národné účtovníctvo) a emisie (viazané na územie) majú odlišné oblasti pôsobnosti.
- vi Keďže sa pri kvantifikácii základného scenára a scenára nulovej bilancie použili odlišné oblasti (pričom do nich nie je zahrnutá medzinárodná letecká doprava, SWD[2020] 176), boli dva časové rady, ktoré sú tu predstavené ako tzv. základný scenár a scenár nulovej bilancie, kalibrované podľa rozsahu súčasného cieľa EÚ použitím historických emisií vrátane emisií z medzinárodnej leteckej dopravy v roku 2019. Okrem toho sa ciele zníženia emisií pre EÚ do roku 2020 a 2030 (vyjadrené v percentách) prepočítali na približné emisné limity pre EÚ27.
- vii IEA (2020), *Sustainable Recovery* (Udržateľná obnova), IEA, Paríž. <https://www.iea.org/reports/sustainable-recovery>.
- viii Carbon Monitor: aktualizácia údajov z 20. augusta 2020, <https://carbonmonitor.org/>.
- ix Smernica 2008/101/ES, odôvodnenie 19, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32008L0101>.
- x Vo viacročnom finančnom rámci EÚ na roky 2021 – 2027 je to suma 1 074,3 miliardy EUR a v rámci nástroja NextGenerationEU, ktorý je hlavným nástrojom na vykonávanie balíka opatrení na obnovu, 750 miliárd EUR.
- xi SWD(2020) 205 final.
- xii Keďže sa mení rozsah systému ETS, časové rady pred rokom 2013 nie sú konzistentné. Obrázok zahŕňa všetky krajiny zapojené do systému EU ETS v príslušných rokoch. Strop vo fáze 4 so súčasným cieľom 40 %. Letecká doprava je do stropu zahrnutá v období 2012 – 2019.
- xiii C(2020) 2835 final, https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/reform/docs/c_2020_2835_en.pdf.
- xiv Dohoda medzi Európskou úniou a Švajčiarskou konfederáciou o prepojení ich systémov obchodovania s emisiami skleníkových plynov, Ú. v. EÚ L 322, 7.12.2017, s. 3.
- xv Aukcie s účasťou Spojeného kráľovstva, ktoré boli dočasne pozastavené v roku 2019, sa v roku 2020 obnovili.
- xvi V súlade s dohodou o vystúpení Spojené kráľovstvo naďalej uplatňuje kľúčové ustanovenia ESD.
- xvii Nariadenie (EÚ) 2018/842 o záväznom ročnom znížovaní emisií skleníkových plynov členskými štátmi v rokoch 2021 až 2030, ktorým sa prispieva k opatreniam v oblasti klímy zameraným na splnenie záväzkov podľa Parížskej dohody.
- xviii Z dôvodu brexitu už súhrnné ciele (ročne pridelených emisných kvót) pre 27 členských štátov presne nedosahujú ciele zníženia na úrovni EÚ vyjadrené v percentách, ako sa uvádza v ESD a v ESR. Rozdiel do roku 2030 predstavuje približne jeden percentuálny bod.
- xix Ambicióznejšie klimatické ciele pre Európu na rok 2030, COM(2020) 562 final.
- xx Členské štáty predložili v rokoch 2019 a 2020 projekcie v súvislosti s národnými energetickými a nariadením o mechanizme monitorovania (EÚ) č. 525/2013, ktoré je súčasťou právnych predpisov o spoločnom úsilí. Súhrnné projekcie zohľadňujúce súčasné opatrenia a týkajúce sa odvetví, na ktoré sa vzťahuje spoločné úsilie, sa zakladajú na predložených projekciách emisií skleníkových plynov v súlade s nariadením (EÚ) č. 525/2013 o mechanizme monitorovania alebo s národnými energetickými a klimatickými plánmi podľa toho, ktoré z nich je novšie. Trinásť členských štátov podalo správu o aktualizovaných projekciách skleníkových plynov v roku 2020 (BE, DK, EE, IE, EL, CY, LV, LT, LU, HU, AT, PL a SI). Súhrnné plánované opatrenia vychádzajú z projekcií skleníkových plynov do roku 2030 so zohľadnením dodatočných opatrení pre odvetvia, na ktoré sa vzťahuje spoločné úsilie a ktoré boli zahrnuté do národných energetických a klimatických plánov. Ak členské štáty predložili v marci 2020 projekcie podľa nariadenia o mechanizme monitorovania kalibrované podľa novších inventarizačných údajov, použili sa tieto údaje. V prípade niekoľkých štátov (DK, NL, PT, RO, SK, SE), pri ktorých nie sú k dispozícii projekcie plánovaných opatrení pre odvetvia, na ktoré sa vzťahuje spoločné úsilie, sa použili

- tieto náhrady na doplnenie chýbajúcich údajov: ciele podľa ESR v prípade DK, NL a RO, keďže ciele stanovené v NEKP znamenajú splnenie cieľov podľa ESR v domácom prostredí, vnútroštátne ciele podľa ESR (SK) so zohľadnením projekcií dodatočných opatrení predložených podľa nariadenia o mechanizme monitorovania v roku 2019 (PT). V prípade SE sa v marci 2019 predložili projekcie so zohľadnením súčasných opatrení; odvtedy boli zavedené alebo naplánované niektoré opatrenia s cieľom dosiahnuť domáci cieľ zníženia emisií o aspoň 50 % v odvetviach, na ktoré sa vzťahuje ESR, čo sa prejaví až v aktualizovaných projekciách v marci 2021. V prípade Bulharska sa zistilo, že pri projekcii so zohľadnením súčasných opatrení je objem emisií nižší ako pri projekcii so zohľadnením dodatočných opatrení. Jedným z dôvodov je, že vychádzajú z rôznych modelov: projekcie so zohľadnením súčasných opatrení sa zakladajú na správach podľa nariadenia o mechanizme monitorovania z roku 2019 a projekcie so zohľadnením dodatočných opatrení vychádzajú z konečných integrovaných národných energetických a klimatických plánov. Použili sa hodnoty z východiskového roka 2005 použité podľa rozhodnutia o spoločnom úsilí a zverejnené v sprievodnom pracovnom dokumente útvarov Komisie, napr. v SWD(2018) 453, pokiaľ nie sú prostredníctvom národných energetických a klimatických plánov k dispozícii aktuálne hodnoty členských štátov vychádzajúce z novších inventárov.
- xxi Belgicko, Bulharsko, Cyprus, Estónsko, Fínsko, Írsko, Luxembursko, Nemecko, Poľsko, Rakúsko.
- xxii Ciele na roky 2021 – 2024 sa vypočítajú podľa WLTP.
- xxiii COM(2020) 662 final.
- xxiv Vývoj zamestnanosti a sociálnej situácie v Európe za rok 2019, kapitola 5.
- xxv Nariadenie (ES) č. 1005/2009 o látkach, ktoré poškodzujú ozónovú vrstvu. Zhodnotenie: https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ozone/docs/swd_2019_406_en.pdf.
- xxvi <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12310-Ozone-layer-protection-revision-of-EU-rules>.
- xxvii Nariadenie (EÚ) č. 517/2014 o fluórovaných skleníkových plynoch.
- xxviii Správa o F-plynoch za rok 2020, EHS, pripravuje sa.
- xxix <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12479-Review-of-EU-rules-on-fluorinated-greenhouse-gases>.
- xxx https://ec.europa.eu/clima/news/more-climate-friendly-alternatives-harmful-greenhouse-gases-used-air-conditioning-and_en.
- xxxi Trend nahlásených emisií a odstránených množstiev emisií v EÚ sa líši od započítania, keďže v roku 2018 došlo v Rumunsku k výraznému poklesu čistého odstráneného množstva emisií prostredníctvom obhospodarovania lesov o 65 miliónov ton ekvivalentu CO₂. Toto je v národnej inventarizačnej správe EÚ z roku 2020 zaznamenané ako chyba (tabuľka 11.6, s. 896). V započítaní sú kredity obhospodarovania lesov v Rumunsku obmedzené na 3,5 % emisií vo východiskovom roku.
- xxxii Dánsko, Nemecko, Írsko, Španielsko, Taliansko a Portugalsko sa rozhodli zahrnúť svoje účty do obhospodarovania ornej pôdy; Dánsko, Nemecko, Írsko, Taliansko a Portugalsko sa takisto rozhodli pre obhospodarovanie pastvín; Rumunsko si vybralo obnovu rastlinného porastu.
- xxxiii Nahlásené emisie a odstránené množstvá emisií z LULUCF v zmysle Kjótskeho protokolu znázornené na obrázku 8 sa zakladajú na konkrétnych činnostiach a nie sú rovnaké ako nahlásené emisie a odstránené množstvá emisií z pozemných zdrojov v rámci LULUCF podľa inventúry UNFCCC, ako je znázornené na obrázku 1.
- xxxiv Nariadenie (EÚ) 2018/841 o začlenení emisií a odstraňovania skleníkových plynov z využívania pôdy, zo zmien vo využívaní pôdy a z lesného hospodárstva do rámca politik v oblasti klímy a energetiky na rok 2030.
- xxxv Smernica o správcoch alternatívnych investičných fondov 2011/61/EÚ.
- xxxvi Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/65/ES z 13. júla 2009 o koordinácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení týkajúcich sa podnikov kolektívneho investovania do prevoditeľných cenných papierov (PKIPCP).
- xxxvii Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/65/EÚ z 15. mája 2014 o trhoch s finančnými nástrojmi, ktorou sa mení smernica 2002/92/ES a smernica 2011/61/EÚ.
- xxxviii Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/97 z 20. januára 2016 o distribúcii poistenia (prepracované znenie).
- xxxix Európska komisia zriadila Európsku radu pre inováciu (European Innovation Council – EIC) ako hlavnú iniciatívu zameranú na podporu európskych inovátorov pri rozširovaní prelomových a disruptívnych inovácií. V návrhu programu Horizont Európa sa na EIC vyčlenilo 10 miliárd EUR.
- xl Česko, Chorvátsko, Litva, Rumunsko, Slovensko.
- xli https://ec.europa.eu/clima/policies/budget/modernisation-fund_en.

-
- xlii Z dôvodu presunov na úrovni krajín sa tieto podiely líšia od podielov uvedených v prílohe IIb k smernici o ETS.
- xliv Alokácia vychádza zo záverov Európskej rady.
- xlv <https://ec.europa.eu/jrc/en/peseta-iv>.
- xlv https://ec.europa.eu/clima/policies/adaptation/what_sk.
- xlvi https://ec.europa.eu/echo/sites/echo-site/files/swd_2017_176_overview_of_risks_2.pdf. Termín na vypracovanie ďalšej správy je november 2020.
- xlvi <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX:32018D2027>.
- xlvi https://www.icao.int/Meetings/a40/Documents/10132_en.pdf (pozri s. 79).
- xlix Ciele IMO: znížiť celkové ročné emisie skleníkových plynov z medzinárodnej lodnej dopravy do roku 2050 v porovnaní s úrovňou z roku 2008 aspoň o 50 % (preskúmanie sa plánuje v roku 2023), úplná dekarbonizácia čo najskôr pred koncom storočia a 40 % zlepšenie uhlíkovej náročnosti do roku 2030.
- ¹ Pokiaľ ide o kvalitu ovzdušia, v roku 2016 IMO potvrdila, že od 1. januára 2020 nadobudol účinnosť prísnejší globálny limit síry 0,5 % (zníženie z 3,5 %) v lodných palivách.
- li <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=CELEX:52019PC0038&from=EN>.
- lii Výročná správa Európskej komisie o emisiách CO₂ z námornej dopravy za rok 2019, https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/transport/shipping/docs/swd_2020_82_en.pdf.
- lii https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/transport/shipping/docs/swd_2020_82_en.pdf.